

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická**

Diplomová práce

Churchill, Roosevelt a druhá světová válka

Michal Briš

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

Churchill, Roosevelt a druhá světová válka

Michal Briš

Vedoucí práce:

PhDr. Roman Kodet, PhD.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Romanu Kodetovi, PhD. za obětavý přístup, cenné rady a odborné vedení mé práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Churchill a Roosevelt před druhou světovou válkou.....	4
2.1 Winston Churchill.....	4
2.2 Franklin Roosevelt.....	9
3 Od počátku druhé světové války po Dunkerque.....	14
3.1 Fall Weiss.....	15
3.2 Weserübung.....	17
3.3 Fall Gelb.....	18
3.4 Dunkerque.....	20
4 Churchill a Roosevelt během druhé světové války.....	22
4.1 Počátky korespondence.....	23
4.2 Churchill ministerským předsedou.....	24
4.3 Vstup USA do války.....	30
5 Hodnocení vztahu Churchilla s Rooseveltem.....	42
6 Závěr.....	45
7 Seznam použité literatury.....	47
8 Resumé.....	49

1 Úvod

Winston Churchill a Franklin Roosevelt patří mezi nejvýznamnější státníky dvacátého století. Oba politici vedli své země během druhé světové války, což nebyla jednoduchá situace, přesto ji však zvládli a byli ve vedení států, které byly označeny za vítěze války. Churchill Rooseveltův politický vývoj sledoval již od třicátých let během prezidentské kampaně, což předznamenalo jejich budoucí vztah. Po začátku druhé světové války si začali dopisovat, čímž začal mimořádný vztah, který ovlivnil vývoj konfliktu. Jejich přátelský vztah zcela jistě napomohl lepšímu vztahu Velké Británie a Spojených států. Jejich korespondence čítala velké množství zpráv, ve kterých probírali jednotlivé válečné plány a budoucí vývoj. Válečná diplomacie byla tímto přátelským vztahem velmi ovlivněna.

Cílem diplomové práce je nejprve nastínit život Churchilla a Roosevelta do období druhé světové války, dále krátký exkurz do počátku druhé světové války, než byli oba státníci na nejvyšších postech. Posléze je na řadě analýza vzájemného vztahu především na základě korespondence a jejich interakce během válečného stavu. V závěru je cílem zhodnotit jejich vztah jako takový a jak ovlivňoval diplomacii během druhé světové války.

Práce je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola stručně vyobrazuje život obou státníků až do počátku druhé světové války. Kapitola je tedy soustředěna na dětství a studium, následný život po ukončení vzdělání. Dále je probírána jejich kariéra od úplných počátků až po nejvyšší pozice v politice.

Druhá kapitola stručně vyobrazuje vývoj na evropském kontinentu od mnichovské konference po evakuaci z Dunkerque. Tato kapitola je zde především proto, aby následující kapitola volně navazovala na válečný vývoj, který Churchill s Rooseveltem řešili. Kapitola začíná mnichovskou konferencí, která změnila status quo střední Evropy a částečně tak předznamenala budoucí vývoj, na který oba státníci reagovali. Závěrem kapitoly je evakuace Dunkerque, neboť v této době Churchill nastupuje do funkce ministerského předsedy.

Stěžejní částí této diplomové práce je třetí kapitola. V té je soustředěna pozornost na detailní analýzu vztahu Churchilla a Roosevelta během druhé světové války. Zpočátku je kladen důraz na osobní rovinu vztahu a to, jak se stále více stával přátelským. Válečná korespondence pak poukazuje na to, jak tento vztah ovlivňoval

diplomacii a válečný vývoj. Důraz je kladen především na samotnou korespondenci, jednotlivá setkání a konference jsou spíše upozaděna na její úkor. Kapitola je rozdělena pouze minimálně na základě funkcí obou představitelů a jejich zapojení do válečného konfliktu.

Poslední část práce, tedy čtvrtá kapitola, se zabývá hodnocením a analýzou vztahu mezi Churchillem a Rooseveltem. Kapitola rozebírá jednotlivé faktory a situace, které měly klíčový vliv na vztah těchto dvou státníků či na to, jak jejich vztah ovlivňoval válečné dění a diplomacii. Je bráno několik úrovní, na kterých se dá poukazovat důležitost jejich vztahu. Mezi ně patří osobní přátelská korespondence, následně válečné plánování a jeho konzultace a v neposlední řadě osobní setkání na konferencích či mimo ně.

Ve své diplomové práci jsem používal především zahraniční zdroje. Nejdůležitější publikací byla pro mou práci kompletní korespondence Churchilla a Roosevelta, která vyšla pod názvem *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence*, jako autor je označen editor Warren F. Kimball. Toto dílo bylo stěžejní především proto, že je zkompletováno z korespondence obou státníků, ve které jsou nejen všechny zaslané zprávy, ale i nedeslané návrhy dopisů, které z neznámých důvodů nebyly odeslány, dále jsou zde viditelné úpravy, ke kterým v korespondenci došlo. Mimo to jsou zde zapsány také záznamy z konferencí a hovory, které byly odposlouchávány Němci, díky čemuž se dochovaly. Z tohoto důvodu se tato třídílná kniha stala důležitým zdrojem v kapitole o analýze vztahu Churchilla a Roosevelta. Dalším důležitým zdrojem k analýze vzájemných vztahů je bezpochyby kniha *Churchill a Amerika* od Martina Gilberta. Dále používám různé články, které jsem o této problematice našel. Zajímavým zdrojem jsou bezpochyby paměti Winstona Churchilla. O druhé světové válce napsal šestidílný svazek, nicméně jsem jej použil minimálně. Ač je to primární pramen, který by se měl využít, k pamětem je nutné přistupovat velmi opatrně, neboť hrozí subjektivní úhel pohledu. Tato hrozba je u Churchilla zvlášť vysoká, jelikož má tendenci se vychvalovat.

V první kapitole o dětství a kariéře obou státníků jsem využil především monografie, které byly napsány o těchto státnících. Mezi tyto monografie patří kniha *Winston Churchill* od Lewise Broada, která je sice staršího vydání, nicméně velmi obsáhlá a plná důležitých informací. Mezi další důležité monografie bezesporu patří kniha *Roosevelt: Čtyřikrát prezidentem USA* od Ivana Brože. Tyto monografie se samozřejmě daly využít i v hlavní kapitole.

V druhé kapitole byla využita literatura, která se týkala blitzkriegu nebo monografie o konkrétních operacích během druhé světové války. Mezi tyto knihy rozhodně patří *Blitzkrieg: Od Hitlerova nástupu po pád Dunkerque* od Lena Deightona či *Válka v Evropě: Blesková válka* od Edwina Palmera Hoyta.

2 Churchill a Roosevelt před druhou světovou válkou

U Winstona Churchilla je zcela nezbytné začít jeho předky, neboť Churchillův původ bezpochyby předznamenal jeho budoucí postavení ve společnosti a také jeho kariéru. Churchillův rod sahá daleko do středověku a mnoho jeho předků patřilo mezi významné osobnosti. Winstonův otec Randolph měl stejné charakterové rysy, jaké jsou známy u jeho syna. Byl velmi inteligentní, skvělý řečník a byla mu předpovídána slibná kariéra, nicméně se v mládí nakazil syfilidou a to se mu stalo osudným, neboť na následky nemoci v roce 1895 zemřel. Jeho matka Jennie pocházela z tradiční americké rodiny s dlouhým rodokmenem.¹

Franklin Delano Roosevelt má neméně zajímavé kořeny. Jeho rodina je nizozemského původu a do Ameriky přišla kolem roku 1640. Tato rodina má dvě hlavní rodové linie, které se oddělily od bratrů Jacoba a Johannese. Jacobova linie vedla k Franklinu Rooseveltovi, zatímco Johannesova vedla k jinému americkému prezidentovi, a to Theodoru Rooseveltovi. James Roosevelt, otec Franklina, poznal jeho matku Saru v domě Theodora Roosevelta čtyři roky poté, co mu zemřela první žena. Sara Delano byla dvakrát tak mladší jak James Roosevelt. Tento věkový rozdíl se velmi nelíbil jejímu otci, ale i přes tyto rodinné protesty se v roce 1880 vzali.²

2.1 Winston Churchill

Mladému Winstonu Churchillovi se díky skvělému rodinnému zázemí dostávalo dobré péče a vzdělání, nicméně počátky studia nebyly nikterak oslnivé, neboť ve škole několikrát propadl, a sami rodiče si zpočátku o synovi nemysleli, že by příliš vynikal a mohl dosáhnout úspěchu.³ Otec Randolph si však všiml Winstonovy záliby v armádě, a díky tomu byla jeho budoucnost nasměrována tímto směrem, neboť pro něj vybral prestižní školu v Harrow. Krátce po započetí studia musel zástupce ředitele školy na jeho školní výsledky reagovat dopisem pro Winstonovu matku: *„Jeho zapomnětlivost, nedbalost, nedochvilnost a nesoustavnost ve všech ohledech je tak vážná, že vás chci*

¹ ČERMÁK, Josef, *Winston Churchill: Nástin života*, Zlín 2000, s. 10.

² HACKER, Jeffrey H., *Franklin D. Roosevelt*, Lakeville 1991, s. 20–22.

³ MATĚJKA, Jaroslav, *Churchill, Roosevelt, de Gaulle, Hitler – machiavelistické etudy*, Liberec 1997, s. 34.

*tímto dopisem požádat ... abyste s ním v této věci vážně promluvila.*⁴ Po absolvování školy v Harrow Churchill zamířil do Vojenské akademie v Sandhurstu. Zde sice neuspěl u přijímacího pohovoru, byl ale nakonec přijat. Tato škola byla pro Churchilla velkým přínosem, neboť ho přestalo trápit „nudné“ studium a vojenská výchova ho bavila daleko více, tudíž školní úkony zvládal bez větších problémů a školu zakončil na osmém místě z celkových 150 studentů.⁵

Po absolvování školy byl Churchill přidělen k husarům a během tohoto období ho postihla rodinná tragédie podobně jako Franklina Roosevelta, neboť zemřel Winstonův otec Randolph. Po znuděném období na škole se díky svému zařazení mohl těšit na boj, který považoval za náplň svého života. Poprvé se bojové akce zúčastnil při guerillovém povstání na Kubě, což však nebyly příliš rozsáhlé boje. Během této výpravy se stal válečným dopisovatelem, což se záhy projevilo jako jedna z jeho vášní. Za zásluhy v této vojenské akci dostal vyznamenání – Řád za vojenské zásluhy.⁶

Po návratu z Kuby zjistil, že se chystá vojenská expedice do Indie a díky tomu, že znal sira Blooda, si domluvil, že ho na tuto akci vezme s sebou. Během pobytu v Indii se kromě bojových akcí stále věnoval činnosti válečného dopisovatele a začal zde rozvíjet své další hobby – hraní póla a studium. Pólo zvládal Winston Churchill výborně i přes poraněné rameno, které si vyvrtnul během vyloďování. Dalším předmětem zájmu bylo studium, neboť se rozhodl rozšířit své znalosti filosofie, historie a ekonomiky, takže od své matky pravidelně dostával balíky knih a četl významná díla např. Gibbona či Darwina.⁷ Mimo jiné dále rozvíjel svou „spisovatelskou kariéru“, neboť kromě práce dopisovatele sepisoval vlastní knihu *The Malakand Field Force*, která měla velmi dobrou kritiku a také za ni obdržel solidní finanční odměnu.⁸

Winston Churchill se po vzoru otce zaobíral možnostmi působení v politice. Jeho nadšení však opadlo ve chvíli, kdy mu bylo naznačeno, že je v případě kandidatury očekáván příspěvek obvodu, ve kterém se bude snažit o zvolení, což rodinná finanční situace příliš nedovolovala. Churchillovi se v tu chvíli dostalo šance na další vojenské tažení, a to v Súdánu. Zde stále působil jako válečný dopisovatel a díky napsání knihy *Říční válka* si zde vydělal slušné peníze. Po návratu do Anglie se znovu pokusil o vstup do politiky za Konzervativní stranu, kandidatura v obvodu v Oldham nicméně neuspěla,

⁴ DELAFORCE, Patrick, „*Jen čtyři doutníky denně!*“: *Winston Churchill, jak ho (asi) neznáte*, Praha 2007, s. 20.

⁵ BROAD, Lewis, *Winston Churchill*, Praha 1947, s. 18–19.

⁶ ČERMÁK, s. 12.

⁷ DELAFORCE, s. 26–29.

⁸ BROAD, s. 22.

neboť se na prvních dvou místech umístili liberálové a Churchill za druhým z nich skončil o 1300 hlasů.⁹

Po volebním neúspěchu se Churchill vypravil do jižní Afriky, odkud měl nyní již bez armádní funkce informovat o búrské válce jako zvláštní dopisovatel. Při cestě vlakem zde došlo ke přepadení búrskými jednotkami a Churchill se přímo zapojil do vojenské akce, i když byl civilista. Následně se střetl s nepřáteli a byl zajat. Žádal o své propuštění vzhledem ke své civilní profesi, nicméně přímá angažovanost v boji tomuto zamezila. Churchill však dokázal ze zajetí utéct. Během útěku se shodou náhod dostal k Angličanovi, který v oblasti bydlel. Ten mu nabídl úkryt a v bezpečné chvíli byl Churchill propašován v nákladním vlaku, který směřoval do zabezpečené oblasti. Po návratu do Anglie se hodlal vrátit zpět do jižní Afriky. Bohužel pro Churchilla bylo zavedeno nařízení, které mu znemožňovalo plnit povolání vojáka i dopisovatele najednou, ale velitel dobrovolnických sborů Lord Byng hodlal akceptovat Churchillovu účast s tím, že nedostane plat a pravidla tak neporuší.¹⁰

Další Churchillova výprava do jižní Afriky již nenabídla podobně zajímavé situace jako předešlé události a po několika bitvách se Winston Churchill vrátil domů do Anglie, kde se zrovna konaly „khaki“ volby. Churchill byl odhodlán znovu kandidovat ve volebním obvodu Oldham. Ke vstupu do politiky mu pomohl jeho bratranec vévoda z Marlborough, který mu nabídl bydlení v Londýně a platbu za volební kampaň. V těchto volbách Churchill sice skončil druhý, z tohoto obvodu však do Dolní sněmovny postupovali dva kandidáti, Winston Churchill se tak dočkal místa poslance.¹¹

Povolání poslance nebylo placené, Churchill tedy musel k obživě využít svých zkušeností a podnikl přednáškové turné po Velké Británii a následně po Spojených státech, kde vyprávěl především o svých zážitcích z búrské války. Možná právě proto, že v USA byla většina společnosti nakloněna spíše Búrům, nebyli Churchillem líčeni jako ti špatní, ba naopak byli vyobrazeni relativně kladně.¹²

Winston Churchill se jako poslanec ihned ukázal v tom nejlepším světle a i přes svou nezkušenost dokázal své kvality. Z počátku se však projevil jeho nesouhlas s názory konzervativců a v Dolní sněmovně se choval podobně jako jeho otec, který na své chování doplatil, čehož si všiml i tisk. Spor o reformu armády, ve kterém Winston Churchill figuroval, nakonec skončil tak, že ministr financí byl nucen odstoupit a

⁹ DELAFORCE, s. 36–38.

¹⁰ BROAD, s. 27–31.

¹¹ DELAFORCE, s. 42–43.

¹² ČERMÁK, s. 22.

Churchill všem dokázal, jak zdatným a nadějným politikem je.¹³

Winston Churchill otevřeně oponoval vlastní straně. V mnoha věcech s konzervativci nesouhlasil a několikrát hlasoval spolu s menší skupinou poslanců stejně jako liberálové. Dokonce se určitou dobu zaobíral myšlenkou, že by vytvořil novou stranu, od čehož však upustil. Po mnoha roztržkách, především s ministerským předsedou Balfourem, se Churchill rozhodl k veřejnému přestoupení k opozici a usadil se na místo, kde dříve sedával jeho otec. Po této události byl za „zradu“ označován jako „Blenheimská krysa“.¹⁴

Přestoupení k opozici pomohlo Churchillovi k dalšímu postupu na vyšší místa. V následujících volbách kandidoval v Manchesteru, kde i přes útoky konzervativců a sufražetek vyhrál jasnou většinou. Toto vítězství mu zajistilo funkci podsekretáře ministra pro kolonie, ale ve vládě i přes tuto „nižší“ funkci vystupoval v popředí. Po reorganizaci vlády získal křeslo ministra obchodu. Další postup na vyšší pozice byl nicméně zastaven, neboť v dalších volbách k radosti konzervativců prohrál, byť minimálním rozdílem. Situace se však pro Churchilla přece jen vyvinula dobře, neboť dostal nabídku kandidovat za liberály v jiném obvodu a tam drtivě zvítězil.¹⁵

Na britské politické poměry velmi mladý Churchill dále postupoval k vyšším pozicím. Po vítězství liberálů nabídl ministerský předseda Asquith Churchillovi post ministra pro Irsko, ten to však překvapivě odmítl a požadoval ministerstvo vnitra nebo námořnictva, v čemž mu bylo vyhověno a ve svých šestatřiceti letech se stal ministrem vnitra, o rok později se pak dočkal druhé možnosti, neboť mu Asquith nabídl post ministra námořnictva, takže v tomto okamžiku dosáhl podobné politické funkce jako Franklin Roosevelt.¹⁶

Dalším velkým zlomem Churchillovy kariéry bylo vypuknutí první světové války. Churchill ještě před samotným vstupem Velké Británie do války tento vývoj očekával a na intervenci se připravoval, čímž získal velkou výhodu. Prvním důležitým zapojením Churchilla do války byla snaha vyprostit obléhané Antverpy. Sám se této vojenské akce hodlal zúčastnit jako velitel, to mu však nebylo dovoleno. Vojska dokázala bránit Antverpy pět dní proti enormní přesile, což Dohodě velmi pomohlo, neboť obrannou Dohoda vážala velké množství nepřátelských jednotek, které by byly nasazeny jinde. I přes částečný úspěch se našli kritici, kteří vytýkali Churchillovi

¹³ BROAD, s. 38–40.

¹⁴ DELAFORCE, s. 46.

¹⁵ BROAD, s. 56–62.

¹⁶ DELAFROCE, s. 56–63.

neúspěch.¹⁷

Druhým významným počinem Churchilla během války byl plán operace v tureckých úžinách. Po několika různých úvahách dospěli k rozhodnutí, že je třeba pomoci Rusku a byl vymyšlen plán na námořní útok do Dardanel. Operace vypadala z počátku nadějně, nicméně došlo ke zvratu a tato akce skončila fiaskem. Problémem bylo naplánování i samotné provedení útoku. Loďstvo Dohody mělo proplout úžinami a ničit turecké pozice, to se jim však nedařilo a hustě zaminované moře jim postup velmi zkomplikovalo. Winston Churchill byl v hledáčku konzervativců již dlouhou dobu a tento velký neúspěch vyústil ve větší nátlak, načež byl Churchill ze své funkce odvolán.¹⁸

Churchill se po odvolání ze své pozice vydal do Francie, kde se účastnil bojů, nicméně tam příliš dlouho nevydržel a vrátil se do Londýna, aby znovu usedl do lavic dolní sněmovny jako poslanec. Samozřejmě se nehodlal smířit s tímto kariéřním sestupem a trpělivě vyčkával na příležitost, jak se dostat zpátky do vyšší politiky. Po bitvě na řece Sommě došlo k rezignaci několika ministrů a skončil i samotný ministerský předseda Asquith. Vládu převzal Lloyd George, Churchill však musel vydržet až do roku 1917, kdy mu ministerský předseda nabídl křeslo v nové vládě. Churchilovi byla nabídnuta funkce ministra letectva nebo ministra zbrojní výroby, přičemž si Churchill zvolil druhé jmenované ministerstvo.¹⁹

Churchill po válce neprožíval nejšťastnější období života, alespoň co se týče kariéry. Po konci války byl jmenován ministrem války a v tomto období podnikal spíše administrativní úkoly, které po válce náležely k jeho funkci. Velký problém pro něj znamenal vývoj v Rusku, neboť nesouhlasil s bolševickou revolucí, kterou by nejraději potlačil již v počátku a především kritizoval brestlitevský mír, který západním velmocem uškodil.²⁰ Další problém v jeho kariéře přišel v roce 1922, kdy v důsledku krize rezignovala vláda a byly vypsány nové volby. Churchill se po těchto volbách nejenom nestal členem vlády, nebyl ani zvolen jako poslanec Dolní sněmovny.²¹

V dalších volbách znovu neúspěšně kandidoval, tentokrát v Leicesteru, a zamýšlel se nad dalším setrváním s Liberální stranou, neboť se mu nelíbila jejich spolupráce se socialisty. Churchill tak znovu změnil strany a do křesla poslance se dostal znovu v roce 1924. Díky tomuto zvolení se mu dostalo nabídky od Stanleyho Baldwina, který mu při sestavování vlády nabídl křeslo kancléře pokladu, tedy ministra

¹⁷ ČERMÁK, s. 29.

¹⁸ BROAD, s. 102–103.

¹⁹ DELAFORCE, s. 86.

²⁰ Tamtéž, s. 90.

²¹ ČERMÁK, s. 34.

financí, což Churchill samozřejmě přijal.²² Winston Churchill svůj další stranický přestup komentoval sebevědomými slovy: „*Každý dokáže přejít na stranu nepřítele. K tomu, aby to člověk udělal víc než jednou, je ale třeba jisté vynalézavosti.*“²³

Winston Churchill musel z pozice ministra financí čelit velké hospodářské krizi. Již od počátku svého nástupu se potýkal s mnohými problémy. Za jeho ministerského vládnutí Velká Británie přešla zpět na zlatý standard a sám Churchill byl ve pří s ekonomem Keynesem v otázce toho, jak tato změna ovlivnila budoucí události. Kvůli nepříznivé situaci došlo ke stávkám, které organizovaly odbory, a Churchill na to reagoval zakládáním podniků, které byly na odborech nezávislé. Následné volby dopadly pro konzervativce poměrně špatně, což sami Konzervativní strana dávala za vinu Churchillovi. Ten ve svém volebním okrese sice vyhrál, ale kvůli náladě ve straně nedostal křeslo ve vládě a byl tak obyčejným poslancem.²⁴

Winston Churchill zažíval oproti Franklinu Rooseveltovi zřejmě nejslabší léta ve své politické kariéře. Po dobu třicátých let se nedostal do vyšší funkce, pouze se snažil co nejvíce angažovat z pozice poslance. Ačkoliv z politické funkce nemusel řešit vývoj na evropském kontinentu, situaci bedlivě sledoval a byl velmi znepokojen vývojem v Německu a Itálii. Na domácí scéně Churchill podporoval krále Eduarda VIII., který měl problémy kvůli svému vztahu s Wallis Simpsonovou. Churchill za této situace navrhoval uskutečnění morganatického sňatku, což bylo razantně odmítnuto a král abdikoval.²⁵

2.2 Franklin Roosevelt

Franklinu Rooseveltovi se stejně jako Winstonu Churchillovi díky zámožné rodině dostalo velmi kvalitního vzdělání, nastoupil na gymnázium v Grotonu. Na rozdíl od Churchilla neměl se studiem velké problémy, naopak patřil mezi nejlepší. Na druhou stranu měl jakožto poměrně tichý student problémy navázat přátelství a ve sportech rovněž nijak ne vynikal a příliš se jich neúčastnil, což bylo v Americe poměrně nezvyklé. Ke konci studia v Grotonu zasáhla Roosevelta špatná zpráva – jeho otec James zemřel.²⁶ S touto situací se pomalu vyrovnal po nástupu na Harvardskou

²² BROAD, s. 186–192.

²³ DELAFORCE, s. 102.

²⁴ ČERMÁK, s. 37.

²⁵ DELAFORCE, s. 112.

²⁶ BROŽ, Ivan, *Roosevelt: Čtyřikrát prezidentem USA*, Praha 2010, s. 9–10.

univerzitu, kam byl přijat. Zde pokračovaly jeho problémy se sportem. Nezvolil si proto „snazší“ studijní program jako nadaní sportovci a pro dobré hodnocení se musel oproti ostatním více snažit. Přesto však dosahoval nadprůměrných výsledků a na místo sportu se začal zaměřovat na žurnalistiku. Jeho zaměstnání v univerzitním časopise *Crimson* dosahovalo vysoké úrovně a práci redaktora zvládal téměř jako profesionál.²⁷

Franklin Roosevelt měl stejně velký talent na psaní jako Winston Churchill, nicméně jeho kariéra se v tomto oboru dále nerozvíjela. Po Harvardu odešel na Kolumbijskou univerzitu, aby dokončil své právnické vzdělání, nicméně zde diplom právníka neobdržel, neboť „*se rozhodl, že zkoušky skládat nebude, a podrobil se jenom zkouškám v newyorském kolegiu právníků.*“²⁸

Kariéra v právnické kanceláři netrvala dlouho. Demokratická strana se rozhodla využít jména Roosevelt, které bylo ve Spojených státech velmi známé, takže Demokratická strana nabídla Rooseveltovi místo své kandidátce v okrese Dutches ve státě New York. V tomto volebním obvodu měla Demokratická strana v historii velmi špatné výsledky, avšak Franklin Roosevelt překvapil svým nasazením a ochotou při volební kampani. Objížděl celý okres i přes malé města, aby lobboval za své zvolení. Zde se naplno projeví jeho schopnosti a cit pro politiku, takže byl zvolen jasnou většinou, ač to bylo pro politickou elitu, především republikánskou, velkým překvapením.²⁹

Franklin Roosevelt se podobně jako Winston Churchill brzy proslavil svým vystupováním. V politické sféře působil dobrým dojmem a pro ostatní představoval velmi sebevědomého muže, ačkoliv byl ve skutečnosti velmi plachý a někdy kvůli tomu i odmítal projevy s omluvou, že to zkrátka neumí.³⁰ Původně nechtěl v roce 1912 obhajovat svou pozici, nicméně si to později rozmyslel i proto, že ho chtěli někteří lidé z politiky odsunout, s čímž se samozřejmě nehodlal smířit. Do volební kampaně se Roosevelt zapojil stejně usilovně jako při své první kandidatuře a znovu jasně zvítězil.³¹

Velký vliv na Franklinův zájem o vysokou politiku měl bezpochyby jeho příbuzenský vztah s bývalým prezidentem Theodorem Rooseveltem. Franklin Roosevelt se brzy začal zajímat o nového guvernéra státu New Jersey Woodrowa Wilsona, kterého obdivoval. Jeho podpora stále sílila a patřil mezi ty, kteří navrhovali Wilsona jako kandidáta Demokratické strany na prezidenta. Během sjezdu Demokratické strany se

²⁷ JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, Praha 1985, s. 28–30.

²⁸ Tamtéž, s. 38.

²⁹ BROŽ, s. 16.

³⁰ JAKOVLEV, s. 45.

³¹ HACKER, s. 45–46.

seznámil s Wilsonovým přítelem Josephusem Danielsem, který byl po zvolení Wilsona jmenován ministrem námořnictva. Toto setkání se Rooseveltovi velmi vyplatilo, neboť si ho Daniels vybral za svého náměstka, takže byl jako málo zkušený třicetiletý politik nominován do velmi vysoké funkce.³²

Franklin Roosevelt byl svou pozicí velmi nadšený a prokazoval zde své výborné schopnosti. Již od dětství miloval moře a námořnictvo, takže zde byl velmi šťastný. Během napadení Mexika v roce 1914 se vyjadřoval tak, že si nepřeje válku, ale není jiná varianta. Taková slova byla očekávána spíše od prezidenta, ne však od „pouhého“ náměstka ministra námořnictví.³³ Roosevelt se snažil vybudovat velmi silné a kvalitní námořnictvo, což se ukázalo jako velmi dobrý krok vzhledem k vypuknutí první světové války. Roosevelt námořnictvo na tuto situaci velmi dobře připravil a zasloužil se o pomoc evropským spojencům. Sám by se nejraději viděl v uniformě v přímém boji, nicméně byl pro ministra příliš potřebný.³⁴

Po konci první světové války se Roosevelt snažil dosáhnout na stále vyšší politické funkce. Již jako poměrně mladý nabyl mnoho zkušeností ze senátorského křesla a místa náměstka ministra námořnictví. V prvních poválečných prezidentských volbách byl nominován Demokratickou stranu za kandidáta na viceprezidenta spolu s Jamesem M. Coxem. V jeho programu byl mimo jiné bod o vstupu USA do Společnosti národů, což mohlo být důvodem porážky ve volbách, neboť po válce převládaly spíše izolacionistické nálady.³⁵

Roosevelt se po první světové válce trápil s porážkou v prezidentských volbách, nicméně oproti blížícím se událostem se tato situace ukázala jako zcela marginální. Během dovolené v srpnu 1921 se jednoho dne probudil s bolestí celého těla a večer již nebyl schopen ovládat své nohy, byl ochrnutý až po hrud'. Přivolaný lékař diagnostikoval trombózu cév dolní části trupu a naordinoval intenzivní masáže, při kterých Roosevelt vysloveně trpěl. Roosevelta však později vyšetřil další lékař, který konstatoval dětskou obrnu, ovšem pouze lehkou formu, tudíž by se měl jeho zdravotní stav poměrně rychle zlepšit. Roosevelt šel výzvě naproti a s nemocí velmi důstojně bojoval. Kdykoliv měl příležitost, snažil se zjišťovat informace o anatomii a procvičovat tělo, aby se lépe vyrovnalo s nemocí. V tom mu velmi pomáhala jeho manželka Eleanor. Doporučovala mu, aby zkoušel další možnosti léčby, sloužila mu

³² BROŽ, s. 18–19.

³³ JAKOVLEV, s. 54–58.

³⁴ HACKER, s. 50–52.

³⁵ BROŽ, s. 27.

jako psychická podpora a nabádala ho k tomu, aby dále pokračoval v politice.³⁶

V dalších letech Roosevelt především bojoval se svou nemocí, na politiku však nehodlal zanevřít a dále se jí věnoval, ač neusiloval o vyšší pozice. To se změnilo v roce 1928, kdy ho Demokratická strana navrhla jako kandidáta na post guvernéra státu New York, což by také mohlo pomoci Alfredu Smithovi, který byl demokratickým kandidátem na post prezidenta proti Herbertu Hooverovi. Demokratická strana na výsledky reagovala rozporuplně, neboť Smith prohrál velkým rozdílem a ztratil dokonce i ve státě New York, Roosevelt však v tomto státě s přehledem vyhrál křeslo guvernéra.³⁷

Franklin Roosevelt stejně jako Winston Churchill ještě čekal na svůj kariérní vrchol. Po zvolení do pozice guvernéra na něj byly podnikány útoky ze strany republikánů. Tento tlak zřejmě nejvíce ovlivňoval fakt, že se Franklin Roosevelt nejspíše nespokojí „pouze“ s pozicí guvernéra, ale bude chtít usilovat o nejvyšší pozici – prezidenta Spojených států amerických. Roosevelt dokázal dobře využít situaci, ve které se země nacházela a rozumnými nápady a programem si získával lidi a jejich budoucí hlasy ve volbách. I přes jeho rozumnou politiku a však Republikánská strana nepřestávala se slovními útoky na jeho osobu, především obvinění z radikalismu.³⁸

Roosevelta ve funkci guvernéra postihla velká hospodářská krize. Ačkoliv menší krizi předpokládal, rozsah ho velmi překvapil. Franklin Roosevelt však neváhal a jednal neaktivněji ze všech guvernérů a jeho programy pro New York byly předzvěstí plánu New Deal.³⁹ Rooseveltova opatření státu New York velmi pomáhala a lidé požadovali, aby se tyto akce promítly do celé země. Narůstající popularita se pomalu začala přeměňovat na kampaň pro prezidentskou kandidaturu, která vypadala jako přirozeně vytvořená probíhajícími událostmi, Roosevelt měl však vše pod kontrolou a kampaň řídil.⁴⁰

Roosevelt na počátku 30. let atakoval nejvyšší politickou příčku. Během výkonu funkce guvernéra se díky široké podpoře kandidatura na prezidenta přímo nabízela. Republikán Hoover v čele státu nedokázal čelit krizi, což přineslo politické body demokratům. Roosevelt pokračoval ve vytváření kvalitní politické kampaně jako při minulých kandidaturách a obklopil se velmi schopným týmem, takže do voleb vstupoval jako favorit. Tyto predikce volebních výsledků byly naplněny, neboť Roosevelt naprosto

³⁶ JAKOVLEV, s. 90–94.

³⁷ HACKER, s. 68–69.

³⁸ JAKOVLEV, s. 124–125.

³⁹ HACKER, s. 71–73.

⁴⁰ JAKOVLEV, s. 135–136.

suverénním způsobem Hoovera porazil a stal se prezidentem Spojených států amerických.⁴¹ Krátce po zvolení došlo k událostem, které narušily radost z výsledků. Při cestě v Miami při nasedání do auta na prezidenta několikrát vystřelil muž jménem Giuseppe Zangara. Výstřely Roosevelta minuly, trefily však starostu Chicaga Antona Cermaka, který po třech týdnech na následky tohoto atentátu zemřel.⁴²

Vzhledem k probíhající situaci musel Roosevelt jednat, takže vypustil svůj známý program „New Deal“, který měl bojovat s nezaměstnaností a fungovat jako náprava ekonomické krize. Ekonomové se nemohou shodnout, zda tento program skutečně přispěl k odstranění krize, ale následující rok se situace skutečně zlepšila.⁴³

Roosevelta politika prvního funkčního období se soustředila především na boj s krizí, což samozřejmě nešlo vyřešit hned a reformy spolu se zákony byly zaváděny během celého období. V roce 1936 Roosevelt samozřejmě hodlal obhajovat svoji pozici ve volbách. Vzhledem k jeho úspěchu s reformami a bojem proti krizi bylo jasné, že z tohoto prvního období ve funkci prezidenta vytěží maximum a bude znovu favoritem. To se skutečně potvrdilo a Franklin Roosevelt podruhé vyhrál prezidentské volby, když porazil republikánského kandidáta Alfreda Landona přibližným poměrem 27,8 milionů hlasů proti 16,7 milionům hlasů pro republikány.⁴⁴

Vzhledem k situaci během krize se Rooseveltova politika nemohla příliš zaměřovat na zahraniční dění. S ústupem krize se však nabídla možnost většího soustředění na narůstající nebezpečí. Sám Roosevelt tvrdil, že nechce izolacionismus, ale chce se držet dále od války. Toto stanovisko však později změnil, neboť se mu vývoj situace nelíbil. K Japonsku se postavil velmi přísným způsobem a dal najevo, že s japonským jednáním nesouhlasí. K evropské situaci se stavěl neutrálně a vedl politiku izolacionismu, naopak Winston Churchill, který v této době neměl nijak důležitou funkci, velmi ostře komentoval situaci kolem mnichovské konference. Je však pravda, že i přes tento izolacionismus se Roosevelt snažil pomoci evropským spojencům nabídnutím prodeje amerických letounů. Jeho názor a jednání vůči napjaté situaci v Evropě se naplno obrátily v roce 1939, kdy už byly záměry Německa naprosto jasné.⁴⁵

⁴¹ BROŽ, s. 32.

⁴² HACKER, s. 79.

⁴³ BROŽ, s. 37–38.

⁴⁴ HACKER, s. 96.

⁴⁵ BROŽ, s. 50–54.

3 Od počátku druhé světové války po Dunkerque

Politika Německa byla od nástupu Hitlera stále více agresivní vůči sousedním státům. Hitler neustále testoval trpělivost evropských mocností, což se poprvé naplno projevilo v roce 1936, kdy do demilitarizovaného Porýní vstoupila německá vojska, na což evropské státy nezareagovaly důsledným způsobem. Hitler si v tuto chvíli zřejmě uvědomoval, co vše si může dovolit a vše směřovalo k naplnění jeho plánů.

Mezi další Hitlerovy kroky bezesporu patřilo ovládnutí prostoru střední Evropy. První částí tohoto plánu bylo obsazení Rakouska, které vstoupilo do dějin pod označením „Anschluss“. Hitler využil své oblíbenosti a nálad v Rakousku, tudíž zde proběhl plebiscit o připojení k Německu, ve kterém se Rakušané jednotně přiklonili, alespoň dle oficiálního výsledku, ke spolupráci s Hitlerem. Budoucnost tohoto hlasování byla zřejmě předem jistá, neboť tomu odpovídaly i hlasovací lístky, na kterých byla možnost odpovědi ve značném nepoměru.⁴⁶

Dalším velkým problémem bylo Československo. Hitler se ČSR potřeboval zbavit, jeho generálové se však domnívali, že by vojenská akce skončila porážkou Německa. Hitlerovi velmi pomohla situace v československém pohraničí, kde se vůči republice vymezovala německá menšina. Hitler zdejší Němcům začal vydávat doporučení, jak se chovat, a vše vyústilo v mnichovskou konferenci, na které západní spojenci ustoupili Hitlerovi, a on tak získal československé pohraniční oblasti a de facto tak zničil vojenskou konkurenceschopnost ČSR. Mnichovská konference skončila pro Německo nejlepším možným způsobem. Hitler sám to však jako výhru nebral, neboť předpokládal, že by zisk ČSR skrze vojenskou operaci zastrašil evropské mocnosti.⁴⁷ Pro Roosevelta tyto události neznamenal nic vážného, naopak z nich měl radost. Navrhoval Mussolinimu, aby konferencí vyřešil spory. Výsledek Roosevelta potěšil, neboť se prozatím zbavil nebezpečí krize pro Spojené státy.⁴⁸ Naopak Churchill byl událostmi okolo mnichovské konference zděšen a nelibě snášel osud Československa. To se projevilo i v jeho novinových článcích, ve kterých pravidelně kritizoval toto rozhodnutí. Na druhou stranu si však stále nepřipouštěl nebezpečí pro Velkou Británii.⁴⁹

Československo bylo mnichovskou dohodou téměř poraženo, Hitler ho však hodlal obsadit úplně. To se mu podařilo v březnu 1939, kdy jednal s prezidentem

⁴⁶ DEIGHTON, Len, *Blitzkrieg: Od Hitlerova nástupu po pád Dunkerque*, Praha 1994, s. 75.

⁴⁷ HOYT, Edwin Palmer, *Válka v Evropě: Blesková válka*, Praha 2000, s. 43-45.

⁴⁸ JAKOVLEV, s. 281–282.

⁴⁹ DELAFORCE, s. 115–116.

Háchou a prezidentem Tisem. V obou případech využil narážek na možné nebezpečí, pokud by s německým plánem nesouhlasili. Velitel německých leteckých sil generál Göring Háchovi naznačil, že v případě neuposlechnutí výzvy bude Praha bombardována, i když k tomu chyběly prostředky, zatímco Tisovi Hitler nastínil situaci tak, že by Německo mohlo přestat Slováky chránit před Maďary. Tento nátlak zapůsobil, načež se Slovensko odtrhlo a zbytek Československa byl obsazen německými jednotkami.⁵⁰

Posledním problémem v oblasti zůstávalo Polsko, proto bylo v dubnu 1939 OKW instruováno Hitlerem, aby vypracovalo plán útoku. Po diplomatickém vítězství v Rakousku a ČSR nehodlal Hitler získat Polsko na základě dohod, tentokrát chtěl naplno demonstrovat vojenskou sílu Německa, aby se do konfliktu nezapojila Velká Británie ani Francie. Pro úspěch „Fall Weiss“, jak byla operace pojmenována, a zároveň dalšího postupu byla 23. srpna 1939 uzavřena smlouva o neútočení se Sovětským svazem. Tato smlouva byla navenek obvyklou dohodou, měla však tajný dodatek, ve kterém si Německo spolu se Sovětským svazem ustanovily sféry vlivu v Evropě, přičemž by Sovětský svaz spolupracoval při útoku na Polsko.⁵¹

Ačkoliv Hitler plánoval Polsko vojensky napadnout, veřejně se choval zcela opačným způsobem a po Polsku požadoval dohodu. Bylo jasné, že Poláci na německé návrhy nepřistoupí a byl naplánován manévr, který by Polsko postavil do role agresora a Německo by pak nemělo problém s mezinárodním právem. K diverzní akci došlo 31. srpna, kdy příslušník SA Alfred Naujocks podnikl simulaci útoku na rádiovou stanici v Gliwicích na polských hranicích. Příslušníci SS následně pozabíjeli vězně z koncentračního tábora, kteří byli dovezeni, aby byl na místě jasný důkaz masakru, ze kterého byli obviněni Poláci.⁵²

3.1 Fall Weiss

Němci na Polsko zaútočili 1. září ve 4:45 ráno a hodinu a čtvrt později následovalo letecké bombardování Varšavy. Co se týče vzdušného prostoru, Němci zde měli jednoznačnou převahu a plně toho využívali, když letectvo podporovalo postup

⁵⁰ HOYT, s. 31.

⁵¹ WILLIAMSON, David G., *Zrazené Polsko: Nacistická a sovětská invaze v roce 1939*, Brno 2010, s. 74.

⁵² HOYT, s. 61.

pozemních jednotek. Plán generála Mansteina spočíval v poměrně staromódním postupu, polské jednotky se však bránily na podobně starém systému. Německá vojska postupovala velmi rychle a již 17. září byl konflikt téměř rozhodnutý, neboť se polské jednotky dostaly do kleští mezi dvě německé armády a bylo jasné, že německou akci nedokáží zastavit. Polskou situaci navíc zhoršila skutečnost, že právě v tento den polské hranice překročila Rudá armáda.⁵³

Na tento německý útok musely západní velmoci reagovat vzhledem ke svým závazkům vůči Polsku. Z počátku si tyto státy nepřipouštěly situaci, která nastala, a varovaly Hitlera, že Německu vyhlásí válku, pokud z Polska nestáhne své vojáky. Západní spojenci si stále nechtěli připustit, že již vypukla světová válka a zdráhali se zaujmout pevné stanovisko vůči Německu. To se však změnilo 3. září, kdy již neviděli jiné východisko a vyhlásili Německu válku.⁵⁴ Polsko mělo sice smluvní záruky, ve skutečnosti se však i přes vyhlášení války nedělo téměř nic. Válka byla de facto jen na papíře, do operace „Weserübung“ se Velká Británie spolu s Francií do bojových akcí nezapojila. Francie se zmožila pouze na průzkum oblastí mezi francouzskými a německými zónami, zatímco Velká Británie se obávala bombardovat Německo z důvodu, že by jim hrozila nebezpečná odvěta. Tato část války později vešla ve známost jako „phony war“ nebo „sitzkrieg“.⁵⁵ Franklin Roosevelt se k německému útoku postavil co nejdříve a svolal mimořádnou schůzi Kongresu, kde byla odhlasována neutralita, která souvisela s politikou izolacionismu, došlo však ke zrušení embarga na vývoz zbraní, tudíž mohly Spojené státy pomáhat evropským spojencům ve válce proti Německu.⁵⁶ Winston Churchill na napadení Polska reagoval za zcela jiných podmínek. Byl znovu jmenován prvním lordem admirality, takže byl ministrem přímo odpovědným za vojenské akce. Vyjádřil lítost nad celou situací, zdůrazňoval britskou snahu o mírové jednání do poslední chvíle a především ušlechtilý cíl boje. Upozorňoval, že nejde o ovládnutí světa či větší moc, ale boj o lidská práva.⁵⁷

⁵³ DEIGHTON, s. 87-90.

⁵⁴ WILLIAMSON, s. 115-118.

⁵⁵ DEIGHTON, s. 92.

⁵⁶ HACKER,, s. 111.

⁵⁷ BROAD, s. 238.

3.2 *Weserübung*

Dalším německým plánem na expanzi byla výše zmíněná operace „Weserübung“, která spočívala v obsazení Dánska a Norska. Invaze do Norska byla důležitá především v tom, že ani jedna strana nehodlala dopustit to, aby bylo obsazeno nepřítelem. Pro Německo mělo Norsko velkou cenu vzhledem k železné rudě ze Švédska, která by se přes Norsko dopravovala. Dalším neméně důležitým bodem byla poloha Norska a jeho přístavů vzhledem k Velké Británii.⁵⁸

Britové zachytili informace německé zpravodajské služby, která shromažďovala informace o Norsku, takže včas vytušili možnost německé invaze. Němci však se zásahem Británie počítali a Churchill se zasazoval o zaminování moře u norského pobřeží. Německo tento krok zjistilo a naplánovalo útok na stejný den. Churchill německé plány komentoval tak, že podle jeho mínění, *keré sdílejí i mí zkušené poradci, se Herr Hitler dopustil vážné strategické chyby.*⁵⁹ Churchill zde však ukázal pouze svou aroganci, neboť německý plán byl velmi dobře vypracován a Brity tak velmi překvapil.⁶⁰

Němečtí velvyslanci předali norské a dánské vládě ultimátum 9. dubna. Němci odhadovali, že proti naplánované vojenské akci nenastane žádný odpor, to však platilo jen v případě Dánska, zatímco Norové se nehodlali vzdát. Našly se však výjimky, mezi které patřil politik Vidkun Quisling, který s Němci spolupracoval. Například v Narviku velel posádce Quislingův stoupenec a město kapitulovalo bez jediného výstřelu, což se snažilo zvrátit norské námořnictvo, nemělo však proti Němcům šanci.⁶¹

V průběhu invaze se sice v německém plánu našly drobné chyby, ty však rozhodně nezvrátily vývoj operace. Spojenecké akce v Norsku byly předurčeny k neúspěchu již od svého počátku. Němci ovládali veškerá norská letiště, čímž měli ve vzdušném prostoru velkou výhodu a britské letectvo muselo operovat z letadlových lodí ve špatných podmínkách. Zmar spojeneckých snah dále prokázalo francouzské vylodění, které kvůli velikosti lodí nemohlo proběhnout v klasické podobě a vojáci se tak vylodili bez jakékoliv výbavy.⁶²

Quisling mezitím vyhlásil vládu národní jednoty, čímž německý postup značně

⁵⁸ MANN, Chris, JÖRGENSEN, Christer, *Hitlerova arktická válka: Německé kampaně v Norsku, Finsku a SSSR v letech 1940–1945*, Praha 2008, s. 35.

⁵⁹ DEIGHTON, s. 96.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ HOYT, s. 156.

⁶² DEIGHTON, s. 99.

usnadnil. Britové se snažili o vojenskou akci proti Němcům a 13. dubna podnikli vylodění s cílem osvobodit Trondheim, tato operace však neměla proti lépe vyzbrojené přesile smysl a Britové se z oblasti začali stahovat. Situace na severu Norska však byla pro Spojence daleko lepší. Spojenecké jednotky měly osvobodit okupované město Narvik, ale situace se brzy změnila, neboť byl zahájen plán Gelb a Spojenci museli přehodnotit priority. Vzhledem k dané situaci došlo 8. června ke stažení spojeneckých vojáků z bitvy o Narvik a Německo tak operaci Weserübung úspěšně zakončilo.⁶³

3.3 Fall Gelb

Všem bylo zřejmě jasné, že se situace mezi Německem a Spojenci brzy změní v přímý boj na jejich území a „phony war“ tak skončí. Francie se proto připravovala a vybuodovala obranný val, který vešel ve známost jako Maginotova linie. Dodnes se vedou spekulace, zda by německé jednotky dokázaly tuto obranu prorazit, nicméně se to již nedozvíme, neboť Němci Maginotovu linii obešli.

V plánování operace Fall Gelb měl bezpochyby hlavní podíl generál von Manstein. Po prozkoumání původně navrženého plánu útoku předpovídal, že by boje skončily téměř stejně jako v první světové válce a v takovém případě by Německo nemělo příliš velkou šanci. Mansteinův plán by spočíval v průchodu přes Ardeny a následném postupu na Sedan, kde byl sice obtížný terén pro přesun tanků, ale Guderian věřil, že to německé tanky zvládnou a následně je čeká ideální prostor pro jejich plné nasazení. Během plánování německého útoku nastal incident, který mohl celou operaci ohrozit, neboť na belgickém území došlo k nouzovému přistání německého letadla. Problém byl v tom, že se na palubě tohoto letadla nacházel německý důstojník, který u sebe převážel původní instrukce k invazi do Francie. Možná právě tato situace napomohla k tomu, aby se dosud opomíjený Mansteinův plán realizoval. Němečtí generálové návrh přehlíželi, a až při schůzce Hitlera s Mansteinem vyjádřil Führer plánu podporu, a dokonce navrhoval i odvážnější úpravy.⁶⁴

Spojenečtí vojáci útok vytušili již večer 9. května, neboť byly slyšet přípravy německých armád na hranicích. V brzkých ranních hodinách následujícího dne započal Fall Gelb. Francouzské jednotky byly sice v oblasti, ve které němečtí vojáci překročili hranice, průlom Němců byl však zdařilý a nizozemská armáda musela okamžitě

⁶³ MANN, JÖRGENSEN, s. 53-60.

⁶⁴ DEIGHTON, s. 198-205.

ustupovat. Pro belgickou obranu byla nesmírně důležitá pevnost Eben-Emael. Ta byla podle belgických tvrzení nedobytná, Němci však nad pevnost vyslali kluzáky, které na střeše vysadily vojáky a ti pevnost obsadili již 11. května. Belgičané pak zvažovali ústup, to však nevyhovovalo Francouzům, kteří po belgických jednotkách potřebovali, aby německou armádu pozdržely.⁶⁵

Německý útok probíhal precizně a vojska rychle postupovala. Nizozemsko bylo připraveno kapitulovat a probíhala jednání o kapitulaci. Rotterdam patřil mezi významné vojenské cíle a původně byl na něj naplánován nálet. Ten měl být během jednání zrušen, k tomu zřejmě kvůli chybě v komunikaci nedošlo a proběhlo tak ničující bombardování Rotterdamu, které vyvolalo velké pobouření. Vzhledem k situaci nizozemská vláda kapitulovala a spolu s královnou uprchla do Anglie.⁶⁶

V oblasti Arden se francouzské jednotky marně snažily zastavit německý postup přes řeku Mázu v okolí Dinantu směrem na Sedan. V této oblasti operoval jako jeden z velitelů v té době ještě málo známý generál Erwin Rommel. Situace s belgickou pevností Eben-Emael napomohla Němcům v bezproblémovém postupu a Spojenci byli zděšeni, neboť německé jednotky téměř bez zaváhání postupovaly dále, přitom měly být podle původního plánu zastaveny již na řece Máse. Vývoj na frontě byl pro vojáky velmi demoralizující. Při bitvě o Sedan sehrála velkou roli letadla, kterých měla Luftwaffe k dispozici o mnoho více než Spojenci. Morálka a velká nezkušenost hrály v tuto chvíli velkou roli. Guderianovy tanky postupovaly příliš rychle a dostaly se do ohrožení. Francouzi však vydávali zbrklé rozkazy, aniž by věděli, co se přesně děje, takže nebyli schopni využít výhodného momentu.⁶⁷

Francouzská nemohoucnost vyústila v to, že byl odvolán generál Gamelin a na jeho místo nastoupil generál Weygand. Po převzetí velení hodlal Weygand začít okamžitě jednat a zvrátit průběh německé invaze. Ihned však zjistil, v jakém chaosu se francouzská armáda nachází. K úspěchu svého plánu jednal v Ypres s belgickým králem Leopoldem III., ten se však zdráhal pomoci, neboť se obával, že by tím došlo ke kompletnímu zničení belgické armády. Weygandův plán se také probíral na setkání s britskými zástupci, rozhodlo se však o vytvoření předmostí u Dunkerque, tudíž byl Weygandův plán definitivně pohřben.⁶⁸

Situace v Belgii se nevyvíjela dobře, a proto je zřejmě jasné, proč se král

⁶⁵ JACKSON, Julian, *Pád Francie: Nacistická invaze 1940*, Praha 2006, s. 60-62.

⁶⁶ WARNER, Philip, *Bitva o Francii 1940*, Praha 2005, s. 73.

⁶⁷ Tamtéž, s. 80.

⁶⁸ JACKSON, s. 85-88.

Leopold III. zachoval tímto způsobem. Belgické jednotky bojovaly proti německé armádě ve vysokém nasazení po celou dobu, dokud nebyla obsazena celá Belgie. Král Leopold 27. května raději poslal Němcům žádost o příměří, neboť situace nenabízela jinou možnost.⁶⁹

Invaze do Francie znamenala další velký milník, který měl velký vliv na vztah Roosevelta a Churchilla. Roosevelt ihned rozpoznal vážnost hrozby a znovu situaci rozebíral s Kongresem. Ten mu vyšel vstříc více, než sám Roosevelt požadoval a USA byly připraveny ještě více pomoci evropským spojencům.⁷⁰ Churchill byl v daleko závažnější situaci. Na začátku války převzal funkci ministra námořnictva, nyní se však chopil úřadu ministerského předsedy. Situaci komentoval podobně jako v září 1939 a Velké Británii nesliboval jednoduché časy, pouze pot, krev a slzy.⁷¹

3.4 Dunkerque

Situace britského expedičního sboru a francouzských jednotek bezesporu patří k nejnámějším událostem z počátku druhé světové války. Záchraná operace Dynamo a zároveň nečinnost německých jednotek můžeme považovat za milník, který již v této chvíli zajistil psychologickou výhodu či nevýhodu Spojencům a Němcům.

Po neúspěchu při obraně proti německým jednotkám došlo k rozhodnutí, že dojde k evakuaci spojeneckých jednotek z francouzského přístavu Dunkerque. Rozmístění spojeneckých vojáků bylo vzhledem k německému postupu velmi nevhodné a bylo nejisté, zda se dostanou do Dunkerque dříve než Němci. Winston Churchill, v této chvíli již ministerský předseda, odhadoval, že se podaří zachránit dvacet až třicet tisíc vojáků.⁷²

Velkou roli v úspěchu evakuace z Dunkerque mělo bezpochyby rozhodnutí Guderiana o zastavení jeho jednotek. Rozhodl se vyčkat a šetřit své jednotky, neboť předpokládal rozhodující bitvu. Hitler rovněž nepovažoval za nutné, aby tito vojáci postupovali dále a atakovali ustupující spojenecké jednotky, které vybudovaly předmostí u Dunkerque. Z dnešního pohledu však víme, že by měl tento útok zdrcující následky a Němci by spojenecké jednotky porazili a nedošlo by tak k evakuaci velkého

⁶⁹ DEIGHTON, s. 267.

⁷⁰ JAKOVLEV, s. 314.

⁷¹ ČERMÁK, s. 47.

⁷² LORD, Walter, *Dunkerský zázrak*, Praha 2004, s. 30.

počtu vojáků.⁷³

Výzvu k zahájení evakuační operaci Dynamo vydala britská admirálita 26. května 1940. Z počátku nastal rozpor mezi Brity a Francouzi, kteří nejprve neodhadli, k čemu má konkrétně dojít. Churchill se Francouzům snažil situaci osvětlit, dokonce hodlal posunout tři britské divize, aby kryly francouzský ústup, druhým dechem však naznačoval, že za situaci mohou Francouzi. Ač evakuaci doprovázel chaos a chyby, operace skončila velkým úspěchem – celkově bylo evakuováno zhruba 338 000 spojeneckých vojáků. Německé jednotky do Dunkerque dorazily 4. června, poslední spojenecké lodě však evakuovaly Spojence časně z rána téhož dne.⁷⁴

Evakuace spojeneckých vojsk znamenala pro Spojence velký úspěch i přes to, že na situaci mělo velký vliv zastavení postupu německých jednotek. Dnes se dá pouze spekulovat, zda Němci netušili, jaká situace skutečně byla, nebo zda to byl promyšlený krok. I přes tento úspěch nastal mezi západními Spojenci konflikt o průběhu bitvy proti Německu a následném ústupu.

⁷³ WARNER, s. 140.

⁷⁴ JACKSON, s. 127-129.

4 Churchill a Roosevelt během druhé světové války

Situace v Evropě vybízela k tomu, aby mezi Spojenými státy a Velkou Británií proběhlo větší sblížení. Franklin Roosevelt jakožto prezident USA nemusel konflikt přímo řešit, neboť USA nebyly oficiálně zapojeny do konfliktu, na druhou stranu však pomáhaly západním Spojencům, aby jim usnadnily boj proti Německu. Na počátku druhé světové války se Winston Churchill stal znovu prvním lordem admirality, tudíž musel řešit přímý válečný konflikt. To se ještě vystupňovalo, neboť se 10. května stal ministerským předsedou. První den ve funkci již musel řešit německý útok na Francii a ke konci měsíce evakuaci spojeneckých vojáků z Dunkerque. Tato situace přímo vybízela k blízkému kontaktu těchto dvou státníků, především skrze korespondenci, na které je zřetelný jejich vzájemný vztah.

Churchill se poprvé setkal s Rooseveltem na večeři již v roce 1918 v Londýně. Ten se tam přijel podívat kvůli povinnostem náměstka ministra námořnictví. Churchill si toto setkání nebyl schopen vybavit, nicméně nehledě na to Rooseveltovu kariéru sledoval a správně odhadoval jeho velký potenciál. Churchill usiloval o setkání, k čemuž však nedošlo. Po Rooseveltově zvolení do funkce prezidenta USA Churchill zaslal novému prezidentovi čtyřdílný životopis svého předka Johna Churchilla s věnováním. Nedlouho poté se Rooseveltův syn James ocitl na večeři, kterou pořádal Winston Churchill. Ten neváhal a Jamese Roosevelta ujišťoval v tom, že pokud se stane ministerským předsedou, bude chtít vřelý vztah s USA a pravidelný kontakt se samotným prezidentem.⁷⁵

Churchill následně chválil Rooseveltův přístup k úřadu a ekonomické kroky. Sám sice některé kroky New Dealu nehodnotil příliš kladně, ale celkově vyjadřoval podporu Rooseveltovu postoji a především jeho snahy o spolupráci s Británií a napravení dluhů z války. Churchillovy sympatie k Rooseveltovi rostly dále ve chvílích krize před válkou, neboť se oba státníci vyjadřovali k událostem spojených s Německem velmi nelibě. Roosevelt dokonce Hitlerovi zaslal dopis s výzvou k „míru“, ve kterém požadoval bezpečnost vybraných zemí, za což se mu v Říšském sněmu dostalo výsměchu. Churchill si toho všiml a reagoval na to, nehodlal však prezidenta nijak zesměšnit a naopak ho velmi chválil za snahu o obranu demokracie a ušlechtilé chování. Rooseveltův osobní postoj však zatím neznamenal posun v silném americkém

⁷⁵ GILBERT, Martin, *Churchill a Amerika*, Praha 2007, s.165.

izolacionismu, který vybočoval pouze tím, že byl povolen obchod se zbraněmi pro evropské spojení.⁷⁶

Velkým zlomem ve vztahu mezi Churchillem a Rooseveltem znamenalo vypuknutí druhé světové války. Velká Británie vyhlásila Německu válku 3. září 1939, a přesně v tento den se Winston Churchill znovu stal prvním lordem admirality stejně jako během první světové války. Vzhledem k jeho funkci, ke které měl sám Roosevelt velmi blízko, nyní započalo velké přátelství.

4.1 Počátky korespondence

Vzájemnou korespondenci odstartoval Franklin Roosevelt 11. září 1939. V prvním dopise, který se nesl v přátelském a neformálním duchu, Roosevelt vyjadřuje velkou spokojenost nad tím, že se Churchill znovu ocitá ve funkci prvního lorda admirality. Zároveň Churchilla informuje o tom, že se na něj může kdykoliv obrátit s osobní radou o pomoc, se kterou mu rád vyhoví. Zřejmě aby udržel osobní a přátelský charakter dopisu, zmínil se Roosevelt o svazku knih, které mu Churchill poslal jako blahopřání k inauguraci. Byl potěšen, že mu je poslal před touto situací a velmi si knihy vychvaloval.⁷⁷

Churchillova odpověď následovala dva dny po obdržení dopisu. Vybral si možnost komunikovat přes telefon a během hovoru také rozebírali německou snahu zdiskreditovat Británii. Američané byli varováni, že Britové mohou potopit americkou loď *Iroquois*, aby to svedli na Němce a vyprovokovali vstup USA do války, což si však Churchill s Rooseveltem vysvětlili. Ještě téhož dne Churchill napsal Rooseveltovi dopis. V úvodu se představoval jako *Naval Person*, tedy námořník, čímž odkazoval na svou funkci a zároveň tím jistě získal sympatie Franklina Roosevelta, který funkci na ministerstvu námořnictví vykonával a měl k tomu velké osobní sympatie. V dopise Churchill rozebíral vojenskou situaci v Atlantiku a doporučoval Rooseveltovi určité kroky. Dopis byl zakončen přáním, aby se válka Americe nadále vyhýbala.⁷⁸

Do konce roku 1939 byl v dopisování aktivní pouze Churchill. Ačkoliv se původně navrhovaná korespondence měla nést spíše v přátelském a neformálním duchu,

⁷⁶ GILBERT, s. 185.

⁷⁷ KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: I. Alliance Emerging*, Princeton 1984, s. 24.

⁷⁸ LEUTZE, James, *The Secret of the Churchill–Roosevelt Correspondence: September 1939 – May 1940*: In: *Journal of Contemporary History* 10, 1975, 3, s. 470–477.

Churchill této možnosti využíval v neformálním instruování Roosevelta ohledně vývoje v Atlantiku. Toto dopisování britským úřadům nijak nevadilo, problém byl však ve formě doručení, neboť Churchill telegram neodesílal standardní cestou přes britské velvyslanectví ve Washingtonu, nýbrž přes amerického velvyslance Josepha Kennedyho v Londýně. Churchill musel postup částečně změnit, přesto je však zřejmé, jak výjimečná tato korespondence byla.⁷⁹

I z počátku roku 1940 Churchill instruoval Roosevelta ohledně vývoje britsko-německých střetnutí z Atlantiku, na což Roosevelt reagoval až 1. února 1940 dopisem, který začínal oslovením „můj drahý Churchille“. Děkoval za popis situace a přiblížil Churchillovi náladu společnosti v USA, kterou připisoval tomu, jak daleko jsou vzdáleni válce. Preferoval by raději osobní setkání a možnost promluvit si tváří v tvář, nicméně i přesto Churchillovi děkoval za udržování kontaktu touto cestou. V odpovědi Churchill považoval za velkou čest informovat amerického prezidenta o námořnických záležitostech, nýbrž však s lítostí oznámil, že se nelze sejít osobně. Po dalších vyměněných dopisech si Churchill uvědomil, jak je Roosevelt zaujat námořními bitvami, a tak mu nabídl rozšířenou zprávu bitvy u La Plata. Do této doby byla korespondence spíše ojedinělá, to se však změnilo v květnu 1940 vzhledem k událostem v Evropě a především změně na pozici ministerského předsedy Velké Británie, kde Chamberlaina vystřídal 10. května právě Churchill.⁸⁰

4.2 Churchill ministerským předsedou

Churchill sepsal první dopis Rooseveltovi pět dní po svém jmenování ministerským předsedou. Rozdíl je znatelný již v úvodu, kde se Churchill tituluje jako *Former Naval Person*, tedy bývalý námořník, čímž dává Rooseveltovi najevo, že již není v úřadě spjatém s námořnictvím, ale stále má k němu sympatie. Byl si jistě zcela vědom, že toto na Roosevelta, jehož entusiasmus pro námořnictví byl velmi silný, zapůsobí a vzájemný vztah bude pokračovat na přátelské úrovni. Rooseveltovi naznačil, že chce pokračovat v jejich tajné a přátelské korespondenci, dále se však věnoval válečnému dění. Poměrně s obdivem komentoval Hitlerův postup Evropou a neopomněl zmínit Mussoliniho, kterého vylíčil tak, že se chce na situaci přizívit. Další částí dopisu byla žádost o pomoc, neboť Churchill požadoval po Rooseveltovi zapůjčení několik desítek starších

⁷⁹ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 28.

⁸⁰ Tamtéž s. 35.

torpédoborců, o kterých se jednalo již dříve. Nyní však požadoval stovky nových typů letadel a dále zbraně určené na protivzdušnou obranu včetně munice. Pokračoval vysvětlením stavu se špatnou situací ohledně rudy, které se Velké Británii kvůli válečné situaci nedostává a prosí tak Roosevelta o odkup americké oceli. V závěrečné části dopisu Roosevelta informuje o možnosti německého výsadku v Irsku, o které se v současné době diskutovalo.⁸¹

Okamžitá Rooseveltova odpověď se dá hodnotit ze dvou odlišných hledisek. Prvním z nich je osobní přístup ke vzájemné korespondenci. Roosevelt byl zcela upřímně nadšený z Churchillovy snahy o udržení kontaktu na osobní úrovni a je zcela zřejmé, že mu na tomto vztahu velmi záleželo. Z hlediska Churchillových proseb ohledně pomoci Velké Británii od Spojených států se odpověď dala považovat za nedostačující. Roosevelt sice na jednotlivé prosby reagoval spíše kladně, nicméně s tím, že to rozhodně nebude v blízké době a vše se musí probrat na úrovni Kongresu a dalších amerických úřadů. Závěr dopisu se nesl v přátelském duchu s příslibem odpovědi hned, jak bude americká pomoc schválena.⁸²

Následující Churchillovy dopisy Rooseveltovi se nesly v podobném duchu jako ty předchozí. Dával Rooseveltovi najevo, jak si váží vzájemného přátelství a děkoval za snahu o pomoc. Dále informoval o situaci v Evropě a naznačoval možný negativní vývoj, čímž chtěl zřejmě naznačit nutnost pomoci ze strany Spojených států. Během následujícího období však Roosevelt Churchillovi poslal pouze dopis s poděkováním ohledně zprávy o bitvě o La Plata, na vývoj války však zatím nereagoval.⁸³

Churchill nepřestával informovat Roosevelta o válečném vývoji i přesto, že se mu zatím nedostávalo odpovědi. Rozebíral především situaci Francie, kde hodnotil možný budoucí vývoj na základě názorů francouzských generálů. Přes negativní vývoj nabádal k další spolupráci nehledě na současný stav s nadějí, že se válka obrátí ve prospěch Spojenců. Když byl vyzván k setkání s Francouzi, tak navrhoval Rooseveltovi, aby nějak zareagoval, neboť předpokládal, že to bude mít velký vliv. Jako reakci na tyto zprávy Churchillovi Roosevelt zaslal ve vší tajnosti kopii dopisu, který poslal francouzskému premiéru Reynaudovi. V tom vyjádřil velkou lítost nad stávající situací, ale Reynauda i Churchilla ujišťuje, že se snaží pomoci evropským spojencům, jak to jen americké úřady za této situace zvládají. Dále oceňuje postoj Francie i Velké Británie, neboť obdivuje jejich výroky o tom, že hodlají pokračovat v boji proti Německu

⁸¹ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 37.

⁸² CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: II. díl: Jejich nejskvělejší hodina*, Praha 1993, s. 32.

⁸³ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 40–41.

nehledě na vývoj na evropském kontinentu.⁸⁴

Churchillův další dopis informoval Roosevelta o schůze s Francouzi. Churchill vyjadřoval velkou nelibost ohledně francouzského návrhu na příměří či separátní mír a navrhoval, že tato diskuze by se měla dále řešit až po poradě mezi Reynaudem a Rooseveltem. Reynaud však pochyboval o vůli francouzského obyvatelstva bojovat do posledního dechu bez naděje na vítězství, kterou by přinesla pouze americká intervence. V další polovině dopisu reagoval na předešlou zprávu od Roosevelta. Churchill z ní byl velmi nadšený a žádal Roosevelta, aby byla zpráva následující den zveřejněna, neboť je velmi důležitá v tom, že by americký postoj a podpora mohly pomoci Francouzům v tom, aby odmítli jednání s Hitlerem. Rooseveltova odpověď byla velmi rychlá. V první řadě opravdu děkoval Churchillovi za popis schůzky s Francouzi a dával najevo, že se snaží pomáhat Francii a Velké Británii, jak je to jen možné. V další části dopisu však připomněl americkou ústavu, která Rooseveltovi zamezovala to, aby Spojené státy zapojil do konfliktu s Německem. Následně Churchillovi s lítostí oznámil, že nehodlá akceptovat výzvu o zveřejnění dopisu, neboť by mohl být špatně pochopen. Nabízí pouze pomoc bez vojenského zapojení a zveřejnění americké podpory by mohlo být pochopeno jako příprava na válku.⁸⁵

Rooseveltova odpověď byla pro Churchilla velkým zklamáním, což naznačil ve svém dopise Rooseveltovi. Zároveň však vyjádřil pochopení pro Roosevelta, že je v obtížné situaci a americká společnost může mít spolu s Kongresem jiný názor. Vzápětí se však snažil Rooseveltovi podsunout situaci, která hrozí Francii, pokud Spojené státy nezasáhnou. Churchillovy vize budoucnosti byly částečně výhrůžkou toho, co se může stát Francii a celé Evropě. Rooseveltovi popisoval možnost toho, že by byla francouzská města zničena nebo Hitlerovu nabídku Francii, že by jim zůstalo Alsasko-Lotrinsko v případě určité spolupráce. Neváhal nastínit jakousi vizi německého vítězství, kdy by Německo kontrolovalo celou Evropu a bylo by pro Spojené státy kritickou hrozbou. Nadále po Rooseveltovi žádal zapůjčení torpédoborců, jejichž důležitost poukazyval na situaci, ve které je britské loďstvo, a jak by jim tyto lodě pomohly v dalším postupu. Ihned po odeslání této zprávy se Churchill doslechl o Reynaudovu telegramu Rooseveltovi, na který Rooseveltovi zaslal svůj názor. Reynaud situaci nastínil tak, že rozhodnutí Francie o setrvání ve válce závisí na Spojených státech a jejich vstupu do války. Churchill to podporoval a utvrzoval Roosevelta v tom, že v případě izolace

⁸⁴ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 45–46.

⁸⁵ GILBERT, s. 205–207.

Spojených států se Francie dohodne s Německem na příměří. Na druhou stranu však Churchill Rooseveltovi otevřeně řekl, že nepočítá s útokem expedičních amerických sil v případě vyhlášení války, neboť by to bylo téměř nemožné. Jeho názor na situaci spočíval v tom, že by tato deklaráce měla enormní vliv nejen na Francouze, ale na ostatní demokratické země a také na nepřítele. Churchillova výzva Rooseveltovi však nedopadla podle jeho představ, z čehož byl jistě zklamaný. Zřejmě to zapříčinilo to, že mezi ním a Rooseveltem neproběhl žádný přímý kontakt déle než měsíc.⁸⁶

Po této odmlce se korespondence Churchilla s Rooseveltem týkala stejného tématu jako předtím. Oba státníci řešili, jak si navzájem pomoci a byl jasný přátelský charakter těchto dopisů a upřímná snaha pochopit obtíže toho druhého. Roosevelt však mimo řešení pomoci zaslal Churchillovi dopis od amerického chargé d'affaires v Berlíně Alexandera Kirka, který Roosevelta informoval o dění v Německu a zároveň považoval za nutnost podporovat Británii. Následně se Churchill s Rooseveltem dohodli na vzájemné pomoci, kterou Británie vykompenzuje tím, že předá Spojeným státům určitá území pro námořní základny na 99 let.⁸⁷

Na podzim 1940 se Churchill spolu s Rooseveltem drželi především tématu vichistické Francie. Po vítězství Německa si nebyli jisti, jaká bude budoucnost Francie a jejího postavení vůči Spojeným státům a Velké Británii. Spolu s tím byly velké otázky ohledně francouzských kolonií a bojích mimo evropský kontinent. Na současnou problematiku však měli oba státníci stejný názor a nemuseli se složitě domlouvat na kompromisu.⁸⁸

Jedním z velkých milníků korespondence je bezpochyby Churchillův telegram ze 7. prosince 1940. Telegram prošel několika různými návrhy a dlouhým schvalováním, neboť se v něm řešily konkrétní válečné záležitosti bod po bodu a především pomoc od USA v podobě zákona o půjčce a pronájmu. V telegramu se Churchill zaměřoval na podrobný popis situace a stavu armády, což doplnil přílohou s konkrétními statistikami, aby Roosevelt plně pochopil vážnost situace. Churchill celou zprávu protkal výzvami o vznešenosti jejich boje za demokracii a svobodu, což se neustálým opakováním jevílo jako velké klišé. V celé korespondenci také bylo jasně zjevné, kdo je z této dvojice ve stavu nouze a potřebuje pomoc, neboť poměr korespondence mezi Churchillem a Rooseveltem byl na konci roku 1940 49:19.⁸⁹

⁸⁶ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 49–52.

⁸⁷ JAKOVLEV, s. 315.

⁸⁸ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 72–80.

⁸⁹ Tamtéž, s. 102–110.

Kromě vojenských záležitostí se však jednou za čas dostaly osobní vzkazy, které se vztahovaly především k jejich přímému vztahu jako dvou přátel. Jasným důkazem toho je Churchillův dopis ohledně příjezdu nového britského velvyslance lorda Halifaxe do Spojených států na bitevní lodi *King George V*. Churchill samozřejmě touto zprávou informoval amerického prezidenta kvůli příjezdu velvyslance, dále však oznámil, jak dlouho bude loď v přístavu, aby si ji mohl Roosevelt prohlédnout, což by jistě ocenil. Roosevelt na zprávu reagoval nadšením a skutečně si naplánoval přivítání velvyslance při příjezdu do Annapolis, což mělo jistě efekt na utužení vztahů mezi USA a Velkou Británií, zároveň si také mohl prohlédnout bitevní loď. Další ukázkou vzájemného vztahu je Churchillův dopis z 29. ledna 1941, ve kterém Rooseveltovi blahopřeje k narozeninám, které Roosevelt slaví 30. ledna.⁹⁰

V průběhu dalšího měsíce se korespondence výrazně omezila, mnoho napsaných dopisů či telegramů nebylo nakonec odesláno adresátovi. V této době je velmi zajímavý přístup Churchilla ke vztahu USA v Pacifiku, neboť Roosevelta podrobně informoval o svých vizích ohledně Japonska a jeho expanzivní tendenci. Vzhledem ke stavu sil bylo dle Churchilla patrné, že by Japonci neměli zaútočit na Spojené státy či Velkou Británii, osobně však nehodlal toto tvrzení absolutně vyloučit.⁹¹

V březnu 1941 se Churchill zabýval především otázkou vichistické Francie a nebezpečí, které představuje. Naléhal na Roosevelta, aby Spojené státy vystoupily a daly najevo svůj postoj. Roosevelt na to odpověděl, že již podnikli kroky a své stanovisko sdělili francouzskému velvyslanci, ale zároveň Churchillovi sdělil, že to nemusí mít kýžený efekt. Roosevelt se v této době musel vypořádat s námitkami proti smlouvě o půjčce a pronájmu, na což reagoval projevem, za který ho Churchill velmi chválil a také mu děkoval za zmínku a komplimenty o něm samotném.⁹²

Roosevelt dále vycházel vstříc britské politice vůči vichistické Francii. Churchill se obával, že Němci převezmou francouzské lodě, načež Roosevelt skrze své vyslance ve Francii reagoval. Spojené státy daly jasně najevo, že tato situace nesmí nastat, což vyústilo v příslib admirála Darlana, že se tak nestane. Churchill byl Rooseveltovi za tuto intervenci velmi vděčný, ale admirálu Darlanovi přesto nedůvěřoval a neočekával, že slib bude dodržen.⁹³

Roosevelt se v korespondenci do této doby omezoval především na velmi krátké

⁹⁰ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 130–133.

⁹¹ LOWENTHAL, Mark S., *Roosevelt and the Coming of the War: The Search for United States Policy 1937–1942*. In: *Journal of Contemporary History* 16, 1983, 3, s. 413–440.

⁹² KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 146–148.

⁹³ Tamtéž, s. 162–164.

a strohé zprávy a situaci nebo jen pouze Churchillovi odpověděl co nejstručněji na požadované návrhy. Dopis z 1. května 1941 se tomuto vymykal, neboť Roosevelt napsal velmi rozsáhlý text, ve kterém jednotlivé body hodnotil a sám navrhoval konkrétní postupy a akce, což do této doby téměř nedělal. Zároveň dopis zakončil pochvalou Churchilla za jeho výbornou práci v této situaci. Churchill toto velmi ocenil a děkoval za přátelskou zprávu. Mimo reakcí na jednotlivé body však pokračoval ve své snaze o vstup do USA do války, což by podle něj změnilo rovnováhu sil. Roosevelt tuto část dopisu ignoroval, nicméně vyjádřil zajímavou myšlenku, že se válka rozhodne v Atlantiku. Pokud by zde Hitler prohrál, pak je podle Roosevelta zřejmé, že nemá šanci vyhrát jinde na světě.⁹⁴

V půlce května obvyklý obsah korespondence přerušilo přistání Rudolfa Hesse ve Skotsku. Roosevelt ihned informoval Churchilla o tom, že by bylo vhodné instruovat veřejnost ve Spojených státech, pokud by Hess promluvil o německých plánech s USA. Churchill na Rooseveltovu výzvu samozřejmě reagoval podrobným popisem Hessových prohlášení o snaze se dohodnout na budoucím vývoji. Na závěr však Rooseveltovi oznámil, že tyto informace jsou pouze pro jeho osobu, neboť nechce tato prohlášení zveřejňovat. Dalším důvodem utajení je to, že z Hesse nechce dělat hrdinu, který by měl ušlechtilé cíle, když byl do této doby zodpovědný za německé činy stejně jako Hitler.⁹⁵

Churchill v červnu informoval Roosevelta ohledně setkání se zástupci dominií. Rooseveltovi zaslal prohlášení, které tyto země vydaly spolu se zástupci obsazených států jako Československo či Norsko. Zajímavá byla také další zpráva, ve které Rooseveltovi sděloval své nadšení z toho, že bude moci přivítat Rooseveltova syna Elliota, kterého do Velké Británie zavedly armádní povinnosti.⁹⁶

Velmi zajímavá je z hlediska Československa zpráva Roosevelta ze 14. července 1941. V úvodu Churchilla upozorňuje na možnou nelibost vzhledem k obsahu, neboť reaguje na zvěsti, které kolují o dohodách Velké Británie. Podle nich se Velká Británie dohodla s okupovanými státy jako Československo nebo Jugoslávie a dala jim příslib poválečné existence. Roosevelt na to reagoval rozporuplně, neboť bral v potaz neshody skupin jako jsou Češi a Slováci, což připodobňoval ke vztahu Valonů s Vlámami. Rovněž zmínil úspěšné plebiscity, o kterých bylo rozhodnuto na pařížské mírové konferenci po první světové válce.⁹⁷

⁹⁴ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 178–184.

⁹⁵ JAKOVLEV, s. 357.

⁹⁶ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 206–207.

⁹⁷ Tamtéž, s. 221.

Mezi 9. a 12. srpnem 1941 došlo k prvnímu osobnímu setkání Churchilla s Rooseveltem na lodích v Placentia Bay v Newfoundlandu. Zde se konala atlantická konference pod krycím názvem *Riviera*, která vyústila v podpis Atlantické charty. Ta znamenala výrazný dokument v boji proti nacistickému Německu. Na této konferenci bylo jasně patrné, jak důležitý je blízký vztah Roosevelta a Churchilla v probíhajícím konfliktu. Tuto vřelost dokazovalo Churchillovo rozloučení při odjezdu, neboť skrze světelné signály lodi vzkázal Rooseveltovi podporu jemu a Spojeným státům.⁹⁸

V září se řešilo především rozšíření smlouvy o půjčce a pronájmu i pro Sovětský svaz kvůli jeho boji proti nacistickému Německu. Churchill i Roosevelt se však vyjadřovali pragmaticky a žádanou pomoc komentovali tak, že přijde v případě, pokud bude boj Sovětského svazu úspěšný. Mimo tuto klasickou korespondenci stál Churchillův dopis s fotografiemi z atlantické konference, na které byli přítomni pouze britští reportéři a fotografové. Tímto dárkem chtěl Churchill napravit možnou křivdu ze strany Američanů.⁹⁹

V říjnu 1941 poslal Churchill Rooseveltovi rozsáhlou zprávu o válečném vývoji a připravované operaci Crusader. Nejzajímavějším bodem dopisu je však část, ve které se Churchill zabývá situací v Pacifiku a především Japonskem. Churchill vybízí Spojené státy k větší razanci vůči Japonsku, čímž podle něj sníží možnost vyhlášení války ze strany Japonska. Druhým dechem však dodává, že v případě této situace nebude Velká Británie nad ničím přemýšlet a do hodiny vyhlásí Japonsku válku. Japonskou situaci dále rozebírali začátkem listopadu, neboť dostali výzvu od Čankajška, který od západních mocností požadoval pomoc proti Japonsku.¹⁰⁰

4.3 Vstup USA do války

Po japonském útoku na Pearl Harbor bylo zřejmé, že dohoda s Japonci již nebude možná. Churchill se o napadení Pearl Harboru dozvěděl z rozhlasu a okamžitě zvedl telefon a rozhodl se zavolat Rooseveltovi, který mu situaci potvrdil a sdělil mu, že jsou nyní ve stejné situaci, což zřejmě všechny věci zjednoduší. Následně Roosevelt zaslal Churchillovi prosbu na téma vyhlášení války Japonsku. Po Churchillovi požadoval, aby Velká Británie vyhlásila válku Japonsku co nejdříve po projevu ve Washingtonu, čímž

⁹⁸ BROAD, s. 296–297.

⁹⁹ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 244.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 252–257, 266–267.

by tato deklarace měla velký psychologický efekt.¹⁰¹

Za této situace se oba dohodli na vzájemném setkání, načež Churchill přijal pozvání Roosevelta do Bílého domu. Tato sešlost vstoupila ve známost pod názvem Washingtonská konference nebo pod krycím názvem *Arcadia*. Na tomto setkání, kterého se zúčastnily i špičky generálních štábů, se domluvil společný postup proti Ose jak na bojišti proti Německu, tak v Pacifiku proti Japonsku. Dále zde byla podepsána Deklarace Organizace spojených národů, čímž byly postaveny základy pro její oficiální vznik.¹⁰²

V lednu 1942 řešil Roosevelt s Churchillem podobné záležitosti jako dříve a došlo na zopakování tématu ohledně vstupu USA do války vzhledem k Francii. Churchill již dříve přemítal nad tím, jak velký vliv by tato situace měla na Francii a její obyvatelstvo, načež prezidentu Petainovi zaslal zprávu o stavu situace. Roosevelt víceméně zopakoval Churchillova slova a zdůraznil přátelské úmysly Spojených států. Roosevelt v této době slavil své narozeniny, na což Churchill samozřejmě nezapomněl a spolu s přáním také nechal pozdravovat Eleanor Rooseveltovou.¹⁰³

Churchill dále zasílal Rooseveltovi rozsáhlé zprávy o vývoji situaci a návrzích na určité kroky v rámci celého světa. Roosevelt na mnoho z nich nereagoval vůbec nebo reagoval velmi stroze, na druhou stranu však psal tak, aby se Churchillovi zalíbil a upevnil si tak jejich vztah. Za zmínku stojí Churchillova výzva ze 7. února 1942 ohledně číslování vzájemné korespondence. Z důvodů snadnější archivace navrhoval číslování vlastních telegramů od čísla 25 a Roosevelta vybízel k počátku od čísla 100.¹⁰⁴

Mimo klasické téma vojenských záležitostí stojí za zmínku Rooseveltův dopis z 18. března. Roosevelt hodnotí obtížnost jejich úřadů s problémy, které jejich osobám přináší. Dále si „stěžuje“ na svobodu tisku, neboť je velmi rozlícen některými novináři ohledně jejich činnosti na základě hrubé neznalosti tématu. V dopise následovaly instrukce o dalším postupu ve válce, závěr dopisu se však znovu nesl v přátelském duchu, kde Roosevelt neopomněl pozdravovat Churchillovu manželku. Churchill na dopis reagoval stejně vřelým způsobem. Rooseveltovi oplatil tuto zdvořilost a navrhl osobní setkání na několik dní s tím, že mají mnoho starostí, které se vyřeší skrze osobní rozhovor daleko snadněji.¹⁰⁵

Neformální část korespondence, která se netýkala války samotné, se postupem

¹⁰¹ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 281–282.

¹⁰² FREIDEL, Frank, *FDR vs. Hitler*. In: *Proceedings of the Massachusetts Society* 3, 1987, 99, s. 25–43.

¹⁰³ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 334–335.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 349–352.

¹⁰⁵ GILBERT, s. 265.

času dostávala více do pozadí a objevovala se spíše ojediněle. Přesto však úplně nevymizela, důkazem toho je Churchillova zásilka pro Roosevelta, ve které mu zasílá kolekci knih, které napsal. K tomu přidal poznámku s nadějí, že pro ně Roosevelt najde vhodné místo ve své knihovně. Za tento dar Roosevelt samozřejmě Churchillovi poděkoval a z jeho reakce bylo patrné, že je z knih velmi nadšený, nebo alespoň se tak před Churchillem tváří.¹⁰⁶

Mimo obvyklé záležitosti a detailní popisy jednotlivých operací přemítali Churchill s Rooseveltem ohledně rozhodujícího plánu na porážení nacistického Německa. Již delší dobu přemítali nad možností invaze na evropský kontinent, což by znatelně ulevilo Sovětskému svazu, se kterým byli v neustálém kontaktu. Churchill požadoval důkladnou přípravu a dával najevo, že se tento plán musí prozatím odložit. Vztahy se Sovětským svazem byly v tuto chvíli velmi zajímavé, neboť nyní patřil mezi přímé spojence, těžko se však mohl sovětský představitel při vyjednávání dostat na takovou úroveň vztahu, jaký mezi sebou měli Churchill s Rooseveltem.¹⁰⁷

V červnu následovala další konference ve Washingtonu, tentokrát pod krycím názvem *Argonaut*. Churchilla doprovázeli generálové Ismay a Brook, hlavními tématy setkání byla invaze na evropský kontinent a britsko-americká spolupráce při vývoji atomové bomby. Při domluvě nad společným postupem proti Německu bylo bráno v potaz několik odlišných plánů. Ve výsledky však žádný konkrétní nebyl přijat a bylo pouze dohodnuto, že by během roku 1942 mělo dojít ke spolupráci obou stran na bojištích v Evropě či Africe. Na dohodu měl velký vliv Rooseveltův vztah k Churchillovi, neboť se nenechal odradit odlišnými názory svých vojenských poradců a souhlasil s Churchillem, který mu své názory předal napsané na papíře.¹⁰⁸

Na africkém bojišti se pro Brity situace nevyvíjela příliš dobře, neboť Tobruk padl do rukou Němců. Tato prohraná bitva vyvolala v Británii velkou nevoli vůči Churchillovi a bylo navrženo hlasování o nedůvěře Churchillově vládě, což však neprošlo velkým poměrem hlasů. Na vzniklou situaci okamžitě reagoval Roosevelt, který Churchillovi stručným telegramem poblahopřál k výsledku.¹⁰⁹

I když na setkání ve Washingtonu o možných postupech v Evropě a Africe již jednali, jednotlivé plány byly stále středem korespondence. Churchill popisoval jednotlivé detaily operací s tím, proč by měly či neměly proběhnout. Hlavním tématem

¹⁰⁶ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 491, 503.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 504.

¹⁰⁸ GILBERT, s. 267–269.

¹⁰⁹ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 516–517.

byla operace *Sledgehammer*, která by znamenala invazi do Evropy přes kanál La Manche, což však za tehdejšího vývoje Churchill nedoporučoval s tím, že by podobná operace mohla uspět zhruba za dva roky, což se skutečně potvrdilo. Proto tedy navrhoval společný postup v Africe. Roosevelt s Churchillem znovu ve všech bodech souhlasil.¹¹⁰

Vzhledem k situaci Sovětského svazu také probíhala jednání o konvojích s pomocí. Churchill informoval Stalina ohledně pozdrzení těchto konvojů, což nesl velmi nelibě kvůli tlaku Němců. Churchill k Sovětskému svazu nechoval nijak velké sympatie, což se projevilo v komentáři, který sdělil ve zprávě Rooseveltovi. Ten měl očividně vůči Stalinovi jiný vztah a na vzniklý stav reagoval smířlivými slovy a částečně Stalina obhajoval tím, že je Sovětský svaz v komplikované situaci.¹¹¹

Churchill odjel jednat do Moskvy v srpnu 1942. Rooseveltovi podal obsáhlé hlášení ohledně této diplomatické mise již během návštěvy. Jednání se týkalo především operace *Sledgehammer*. Churchill vysvětloval důvody, proč se tato operace nemůže uskutečnit a dle jeho slov měl Stalin pochopení. Rovněž byl spokojen, když ho Churchill informoval o operaci *Torch* v Africe. Na závěr si Churchill velmi pochvaloval amerického vyslance Harrimana, který mu v jednání pomáhal a mohl mluvit za Spojené státy. Na závěr moskevské návštěvy Churchill napsal další obsáhlé hlášení ohledně této mise a dal najevo nezvyklý optimismus ohledně vztahu se Sovětským svazem.¹¹² Korespondence ohledně Stalina a Sovětského svazu patřila mimo událostí v Africe mezi hlavní témata. Churchill s Rooseveltem debatovali především o tom, jak informovat Stalina, že se konvoje dále zpozdí a oba mu odeslali podobný dopis. Problém byl především v tom, že Stalin chápal význam spojení „co nejdříve“ zcela jinak. Roosevelt si následně Churchillovi stěžoval na to, jak málo se jim dostává odpovědí z Moskvy na zasláné zprávy.¹¹³

Mezi oběma státníky dále pokračovala i korespondence přátelského charakteru. Eleanor Rooseveltová na konci listopadu navštívila Velkou Británii, což samozřejmě zajímalo Churchilla, tudíž jí spolu se svou ženou zajistil co nejlepší péči. O této návštěvě Roosevelta samozřejmě informoval telegramem s mnoha lichotkami, což Roosevelt samozřejmě ocenil a za péči o ženu Churchillovi i jeho ženě děkoval.¹¹⁴

V následující době Churchill Roosevelta informoval o dalších plánech ohledně

¹¹⁰ CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: IV. díl: Karta se obrací*, Praha 1994, s. 452–453.

¹¹¹ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 544–546.

¹¹² JAKOVLEV, s. 413.

¹¹³ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 628–630, 643.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 655–656.

Afriky a Středomoří. Samozřejmě se řešila i budoucí invaze do Evropy, Churchill konkrétně zmiňoval Itálii a Sicílii, což však bylo možné v průběhu roku 1943. V dalším telegramu zaslal zprávu od Stalina, který gratuloval k vojenským úspěchům proti nacistickému Německu, což Churchilla velmi potěšilo. Roosevelt Churchilla informoval, že také obdržel zprávu z Moskvy a vyjádřil nadšení ohledně změny stylu, jakým se dosud Moskva prezentovala.¹¹⁵

V jednání bylo společné setkání Churchilla, Roosevelta a Stalina. V úvahu byla brána Moskva, Churchill se tomu však bránil z předchozí zkušenosti a předpokládal, že hlavním tématem, které bude Stalin prosazovat, je otevření druhé fronty na evropském kontinentu. K tomu by byla samozřejmě vhodná přítomnost vojenských velitelů, což Moskva komplikovala, proto navrhoval setkání na Islandu, což už dříve se Stalinem probírali a on nebyl proti. Roosevelt akceptoval návrh na setkání „velké trojky“, ale osobně s místem setkání nesouhlasil. Bylo však patrné, že se bojí předchozích dohod s Brity, aby ho Stalin nepodezříval z toho, že je pod Churchillovým vlivem. Churchill vyšel Rooseveltovi vstříc a prohlásil, že místo setkání mu bez problému přizpůsobí. Následně navrhoval konferenci v Africe, a to co nejdříve.¹¹⁶

Dohoda ohledně konference nenastala, neboť Stalin informoval Churchilla, že se v současné době nemůže vypravit mimo Sovětský svaz vzhledem k probíhajícím vojenským akcím. Neopomněl se znovu zeptat, kdy bude vytvořena druhá fronta v Evropě. Roosevelt od Stalina obdržel podobnou zprávu a vyjádřil lítost nad tím, že se Stalin nebude moci zúčastnit a setkání tak proběhne pouze mezi ním a Churchillem.¹¹⁷ Ten byl poměrně zklamaný neustálým nátlakem ze strany Sovětského svazu ohledně druhé fronty, neboť konstatoval, že nyní nelze oznámit přesný termín. Roosevelt navrhoval lednové setkání v Casablance a rovněž uvažoval nad přesunutím na březen, pokud by se v té době mohl Stalin dostavit. Tento návrh však brzy padl, neboť Stalin Rooseveltovi oznámil, že se nebude moci zúčastnit ani v březnu. Roosevelt tedy s konečnou platností navrhl termín konference na 15. ledna 1943 v Casablance, což mu Churchill ihned potvrdil s návrhem, že tato konference bude pode probíhat pod krycím názvem *Symbol*.¹¹⁸

Vzhledem k důležitosti a místu konference Churchill s Rooseveltem věděli, že je třeba celé setkání podrobit absolutnímu utajení. Kromě klasického krycího názvu tak

¹¹⁵ KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: II. Alliance Forged*, Princeton 1984, s. 10–19.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 43, 54–56.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 63, 67.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 72–74, 80, 86.

Churchill navrhl další kódová označení, se kterými mohou bezpečně řešit blížící se konferenci. Každý si měl vymyslet označení pro svou osobu, Churchill pro sebe navrhl označení „Air Commodore Frankland“. Roosevelt s tímto nápadem souhlasil, krycí jména navrhoval pro sebe a pro Harryho Hopkinse – „Don Quixote“ a „Sancho Panza“. Churchill se zřejmě bál, že by skrze tyto humorné názvy došlo k zesměšnění konference, navrhl proto zkrácení na „Admiral Q“ a „Mr. P“, v případě přítomnosti Wendella Willkieho navrhoval označení „Windmill”.¹¹⁹

Konference v Casablance ukázala, jak důležité je přátelství mezi Churchillem a Rooseveltem. Díky jejich blízkému vztahu a průběžné korespondenci bylo jednání bez zbytečných pří a ve všem se shodli. Nejdříve se řešila otázka druhé evropské fronty. Naplánování operace *Husky* v Sicílii bylo nezbytné, neboť měli v plánu zakročit proti Německu ještě v roce 1943. Druhým hlavním důvodem pro tuto operaci bylo bezesporu uvolnění vztahů se Sovětským svazem, jelikož Stalin druhou frontu dlouho vyžadoval. Neméně důležitým bodem byla shoda ohledně bezpodmínečné kapitulace států Osy. Stalin se sice mohl obávat mírného postupu západních spojenců proti Německu, ti to však razantně odmítli.¹²⁰

Výsledek konference Stalina potěšil a oběma hlavním aktérům zaslal poděkování. Churchill se ho rozhodl informovat detailnější zprávou, kterou probíral s Rooseveltem. Churchill si byl vědom toho, že Stalin očekává daleko větší operaci, než je ve skutečnosti naplánovaná. Stalinovi sděloval konkrétní informace o operaci *Husky* a věděl, že mu záleží především na invazi u kanálu La Manche. Proto znovu začal mluvit o operaci *Sledgehammer*, ovšem předpokládal, že tato operace by měla v průběhu roku 1943 pouze marginální význam. Roosevelt se zprávou pro Stalina souhlasil, ačkoliv měl k plánu *Sledgehammer* optimističtější přístup.¹²¹

Během jara 1943 museli Churchill s Rooseveltem řešit polsko-sovětské spory ohledně katyňského masakru. Poláci obviňovali Sovětský svaz, na což Churchill s Rooseveltem museli reagovat. Oba si o tom vyměňovali informace a shodli se na tom, že nemohou zaujmout stanovisko proti Sovětskému svazu, Roosevelt pouze uklidňoval Stalina, aby se situace ještě nehoršila. Roosevelt dokonce argumentoval tím, že v armádě Spojených států je velká řada Poláků, čímž by se mohlo vytvořit napětí.¹²²

V květnu 1943 Churchill znovu navštívil Roosevelta ve Washingtonu a proběhla

¹¹⁹ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 107–109.

¹²⁰ FUNK, Arthur L., *The „Anfa memorandum“: An Incident of the Casablanca Conference*. In: *The Journal of Modern History* 26, 1954, 3, s. 246–254.

¹²¹ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 133–134.

¹²² Tamtéž, s. 193–198.

tak třetí washingtonská konference, tentokrát s krycím názvem *Trident*. Na této konferenci probírali detaily naplánovaných vojenských akcí v Evropě. Byla zdůrazněna nutnost operace *Husky* a následného vyřazení Itálie z války, čímž by Německo ztratilo spojení a zároveň solidní pozice u Středozemního moře. Dalším bodem byla operace *Sledgehammer*, která byla předem naplánována na 1. května 1944. Zajímavou součástí rozhovoru byl spor ohledně atomového výzkumu, neboť někteří američtí poradci nechtěli Britům sdělovat všechny informace, to však Roosevelt zamítl a vše tak zůstalo při starém.¹²³

Z výsledku konference byl Stalin velmi nespokojen a oběma zúčastněným státníkům to dal silně najevo. Churchill zaslal Rooseveltovi návrh zprávy, kterou obhajuje jejich plány. Stalin nehodlal akceptovat vyřazení Itálie z války jako otevření druhé fronty, kterou očekával ve Francii. Churchill mu však velmi zdvořile vysvětlil důvody, kvůli kterým jsou jednotlivé operace naplánovány v tomto pořadí. Reakce Roosevelta nepřicházela pět dní, tudíž se ho Churchill rozhodl znovu tázat na souhlas. Roosevelt ho nakonec informoval, že Stalinovi odeslal zprávu, ve které souhlasí s postojem Churchilla.¹²⁴

Churchill byl velmi znepokojen tím, že Roosevelt žádal o schůzku se Stalinem na Aljašce. Rooseveltovi vysvětloval, že svět si zcela jistě přeje schůzku tří velkých mocností a snažil se ho od této schůzky odradit. Bezpochyby za to může fakt, že se bál síly Spojených států a Sovětského svazu do budoucna. Neopomněl zmínit svou schůzku se Stalinem v Moskvě, druhým dechem však dodal, že tato schůzka byla na daleko nižší úrovni. Roosevelt na Churchillovu zprávu zareagoval tak, že za nabídkou k setkání stojí Stalin, schůzku však obhajoval. Nakonec Churchillovi nabídl setkání v Quebecu.¹²⁵

Roosevelt v otázce Itálie neopomněl na důležitost papeže. Informoval Churchilla o tom, že mu hodlá napsat zprávu pouze on sám a z pragmatického hlediska nevyzývá Churchilla, neboť ve Spojených státech je daleko více katolíků a Roosevelt s papežem udržuje přátelský vztah. Churchillovi tedy zaslal návrh zprávy, kterou Churchill obratem odsouhlasil a Rooseveltovi poděkoval za iniciativu.¹²⁶ Operace *Husky* probíhala úspěšně a Churchill s Rooseveltem museli řešit otázku budoucího vývoje a příměří. Ačkoliv si neuchovávali nahrávky jejich telefonátů, díky německé zpravodajské službě máme přepis telefonátu z 29. července, ze kterého bylo zcela patrné, že již probíhaly jednání

¹²³ LEIGHTON, Richard M., *Overlord Revisited: An Interpretation of American Strategy in the European War, 1942–1944*. In: *The American Historical Review* 68, 1963, 4, 919–937.

¹²⁴ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 246–247, 259–261.

¹²⁵ Tamtéž, s. 278–279, 283–284.

¹²⁶ Tamtéž, s. 319–321.

spolu s Italy ohledně příměří a konkrétních podmínek. Tento problém byl nadále řešen přes telegramy, přičemž ponechávali velkou svobodu v jednání Eisenhowerovi.¹²⁷

Vzájemná korespondence probíhala i během konference v Quebecu. Mimo vojenského plánování se v obsahu telegramů stále nacházely části ryze osobního a přátelského charakteru. Roosevelt v odpovědi na Churchillovu zprávu o ponorkách napsal doporučení, aby Churchill zvolil lehký oděv kvůli velkým teplotám. Churchill byl za toto doporučení jistě rád, neboť ve svých pamětech na jednání vzpomíná s tím, že bylo takové vedro, že se téměř nedalo dýchat.¹²⁸

Konference v Quebecu, krycí název *Quadrant*, měla vyřešit otázku budoucích plánů na invazi do Evropy. Ve hře byla především operace *Overlord*, která se stala nástupcem *Sledgehammer*. Churchill dále prosazoval myšlenku invaze do Norska s krycím názvem *Jupiter*, nicméně to jen v případě neuskutečnění vylodění ve Francii, tudíž bylo toto označení použito při bojích v severní Africe. Přítomní generálové na konferenci vyslovili obavy ohledně Sovětského svazu a šíření komunismu v Evropě. Tento problém by vyřešilo vítězství anglo-amerických sil, což by podle nich bylo pro Němce schůdnější než drtivá prohra proti Rudé armádě. Po skončení konference se Churchill spolu s rodinou přesunul na několik dní do Washingtonu, kde byl Rooseveltovým hostem.¹²⁹

Vzhledem k tomu, že stále nedošlo k osobnímu setkání Churchilla a Roosevelta se Stalinem, navrhoval Churchill další konferenci. Dle původního návrhu se konference měla konat ve Středomoří na lodi, došlo však ke změně a za místo setkání bylo určen Teherán. Ve hře byly další místa, s těmi ale nesouhlasil Stalin, neboť požadoval místo konání ve městě, kde se nachází sovětská ambasáda, což pro něj bylo jediné možné ubytování.¹³⁰ Ještě před touto konferencí chtěl Churchill setkání bez Stalina. S Rooseveltem se dohodli na schůzce v Káhiře s tím, že by se jí účastnil i Čankajšek, neboť by nemohli řešit čínské záležitosti se Stalinem kvůli tomu, že Sovětský svaz nebyl ve válečném stavu s Japonskem. Churchill pro toto setkání navrhl již dříve použitá kódová označení, pouze přidal označení pro Čankajška – krycí jméno *Celestes*.¹³¹

Konference v Káhiře nepřinesla nové informace ohledně Japonska, pouze se odsouhlasili již dříve zmíněné body, například bezpodmínečná kapitulace a návrat

¹²⁷ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 356–359.

¹²⁸ Tamtéž, s. 382.

¹²⁹ JAKOVLEV, s. 432–433.

¹³⁰ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 545.

¹³¹ Tamtéž, s. 573.

zabraných území. Následně se Churchill s Rooseveltem přesunuli do Teheránu, kde proběhla konference se Stalinem. Ten se obával německého atentátu, proto Rooseveltovi nabídl pobyt na sovětské ambasádě, čímž došlo k částečné izolaci Churchilla. To je zřejmě jeden z důvodů, proč došlo ke sblížení Roosevelta se Stalinem, což bylo na úkor vztahu s Churchillem. Na schůzce se probíraly již probíraná témata jako například operace *Overlord* a její načasování, mimo jiné Sovětský svaz přislíbil vyhlášení války Japonsku. Došlo k odsouhlasení nových hranic Polska, jelikož si Sovětský svaz nárokoval území na východě. Mimo tuto otázku se poválečné uspořádání Evropy řešilo spíše okrajově a k oficiálnímu potvrzení tak zatím nedošlo.¹³²

Z korespondence Churchilla a Roosevelta se stále nevytrácely zprávy ryze osobního charakteru. Důkazem toho je Rooseveltův dopis z počátku roku 1944, ve kterém s humorným nádechem Churchilla informuje o článku, ve kterém se píše o propojení Churchilla a jeho ženy spolu s mormony. Ačkoliv je Roosevelt oproti Churchillovi vážnější, zde to tak rozhodně nebylo. Pro pobavení Churchillovi napsal, že na něm začne hledat charakteristické mormonské znaky a dopis doplnil o historku z mormonského prostředí, kterou zažil v dětství.¹³³

Ačkoliv byl mezi oběma státníky vztah na přátelské úrovni, našly se momenty, kdy se neshodli na určitém problému. To se týkalo především italské flotily, která měla být rozdělena mezi Spojence, Churchill nicméně nesouhlasil s Rooseveltovým prohlášením o tom, že by byla třetina flotily odeslána do Sovětského svazu. Když se Churchill o Rooseveltově nápadu dozvěděl, napsal dopis, který nakonec proškrtal, neboť se nenesl v příliš přátelském duchu, ve zbytku byl přesto jasný nesouhlas. Roosevelt na Churchillovy výtky reagoval smířlivě, nicméně neodvolal svá předešlá tvrzení.¹³⁴

Churchill Rooseveltovi navrhoval, aby se setkali s nejvyššími vojenskými představiteli na Bermudách. Roosevelt na zprávu reagoval s omluvou, že je nemocen a bude muset delší dobu odpočívat, takže taková cesta nepřipadá v úvahu. Hodlal však na Bermudy vyslat vojenské představitele, což Churchill zamítl, že by to nemělo smysl. Z toho je zřejmé, že Churchill doufal v osobní setkání, při kterém by mohl Roosevelta daleko více ovlivnit.¹³⁵

I přes menší rozpory v jednotlivých bodech válečného tažení se přátelský

¹³² GILBERT, s. 293–294.

¹³³ KIMBALL, II. *Alliance Forged*, s. 648.

¹³⁴ KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: III: Alliance Declining*, Princeton 1984, s. 15–28.

¹³⁵ Tamtéž, s. 53, 59–60.

charakter vztahu Churchilla a Roosevelta nezměnil. Důkazem toho je dar, který Roosevelt zaslal Churchillovi. Konkrétně to byl obraz prezidenta, na což Churchill reagoval děkovným dopisem, že si obraz pověsí v ložnici, a zároveň na oplátku Rooseveltovi zaslal své vyobrazení. Děkovný dopis byl ukončen spojením „navždy váš“, což jistě dokazuje přátelský charakter. Roosevelt zároveň děkoval za dar a Churchillovi napsal, že si obraz také pověsí na zeď v ložnici. Mimo jiné Churchilla informoval, že se jeho zdravotní stav zlepšil po zdravotním pobytu.¹³⁶

Po vylodění v Normandii se v prvních dnech vývoj operace mezi Churchillem a Rooseveltem příliš neřešil, nicméně Churchill informoval Roosevelta o blahopřání k úspěšnému zahájení, které obdržel od Stalina. Ten Churchilla informoval, že sovětský útok, na kterém se dohodli, začne na přelomu července a srpna, tedy trochu se zpožděním. Roosevelt vyjádřil zklamání nad tímto zdržením, což je paradox vzhledem k tomu, že Stalin si dříve stěžoval na odkládání operací západních spojenců. Přesto Roosevelt vyjádřil optimistický názor nad budoucí situací.¹³⁷

Churchill se s Rooseveltem neshodl v další věci – operaci *Anvil*, tedy vylodění na jihu Francie, což mělo usnadnit postup spojeneckých jednotek na severu Francie. Churchill předpokládal, že by vojáci byli daleko prospěšnější na italské frontě, než aby podnikli vylodění ve Francii. Roosevelt však stále požadoval uskutečnění tohoto plánu, načež Churchill udělal ústupek a vyjádřil souhlas, což Roosevelt ocenil. Na začátku srpna se Churchill pokusil Roosevelta znovu přesvědčit, aby došlo ke zrušení plánu, Roosevelt to však zamítl a operace proběhla pod krycím názvem *Dragoon*. Samotné vylodění Churchill sledoval na místě z torpédoborce.¹³⁸

Churchill znovu vyjádřil myšlenku společného setkání, aby mohl probrat budoucí plány osobně. Po několika návrzích se s Rooseveltem shodli na tom, že se konference bude konat znovu v Quebecu. Churchill Roosevelta upozornil, že si s sebou přiveze manželku Clementine. Roosevelt obratem odpověděl, že ho také doprovodí manželka.¹³⁹ Druhá konference v Quebecu se konala pod krycím názvem *Octagon*. Na konferenci se řešila otázka Německa po válce, přičemž Churchill vnímal některé návrhy jako příliš přísné. Mimo to Velká Británie nabídla své loďstvo v Pacifiku k boji proti Japonsku. V neposlední řadě se na konferenci oba státníci dohodli v pokračování na poli

¹³⁶ GILBERT, s. 307.

¹³⁷ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 172–173.

¹³⁸ HARBUTT, Fraser, *Churchill, Hopkins, and the „Other“ Americans: An alternative Perspective on Anglo-American Relations, 1941–1945*. In: *The International Historical Review* 8, 1986, 2, s. 236–262.

¹³⁹ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 307.

atomové energie s tím, že se výzkum nezveřejní a zůstane dále utajen.¹⁴⁰

Po této konferenci došlo k dalšímu setkání představitelů Spojenců, tentokrát se sešel Churchill se Stalinem v Moskvě, za americkou stranu se účastnil velvyslanec Harriman, ten byl však pouhým pozorovatelem. V Moskvě se probírala podobná témata jako v Quebecu – zde se však oba státníci shodli na tom, že americký plán není dobrý. Hlavním bodem jednání však bylo rozdělení sfér vlivu mezi Velkou Británií a Sovětský svaz. Tato dohoda by se Spojeným státům zřejmě nelíbila, Harriman byl nicméně z tohoto jednání vyloučen.¹⁴¹

Vzhledem k blížícímu se konci války byla nutná konference všech tří hlavních představitelů Spojenců. Stalin navrhoval setkání v černomořském přístavu, že mu lékaři zakázali delší cestu. Roosevelt i Churchill však pochybovali o kvalitě těchto přístavů a snažili se Stalinovi nabídnout jinou variantu ve Středomoří. Stalin to však odmítal a navrhl konferenci v Jaltě, což nakonec Churchill s Rooseveltem odsouhlasili. Dle Churchillova návrhu, který Roosevelt odsouhlasil, tuto konferenci označovali pod krycím názvem *Argonaut*. Ještě před tímto setkáním Churchill navrhoval schůzku na Maltě s vojenskými špičkami, což Roosevelt odsouhlasil.¹⁴²

Pro Churchilla bylo setkání na Maltě spíše zklamáním, neboť se Roosevelt vyhýbal politickým rozhodnutím před samotnou jaltskou konferencí. Churchill se přesto snažil a zřejmě s obavou o budoucnost Rooseveltovi navrhoval rozložení amerických vojenských sil na hranici vlivu Sovětského svazu. Korespondence Churchilla a Roosevelta se během konference nedotkla témat, které se projednávaly na schůzkách. Již na jednání v Jaltě Velká trojka probírala konkrétní podobu Organizace spojených národů a jejího budoucího fungování. Polská otázka se řešila již delší dobu, jenže zde byl jasný vliv Stalina a Churchill s Rooseveltem nebyli schopni jeho stanoviska zamítnout. Ohledně Německa se řešily reparace, které chtěl Churchill menší než Roosevelt, neboť v tom viděl problém Německa po první světové válce. Rovněž se státníci dohodli na okupačních zónách, v případě francouzské části byly menší rozpory. Roosevelt byl v Jaltě oproti Churchillovi a Stalinovi spíše nevýrazný a stál mezi nimi. Churchill se obával expanze Sovětského svazu, zatímco Stalin rozpínavost považoval za klíčovou vzhledem k obraně. Roosevelt tak působil jako neutrální faktor, který

¹⁴⁰ SARANTAKES, Nicholas E., *One Last Crusade: The British Pacific Fleet and Its Impact on the Anglo–American Alliance*. In: *The English Historical Review* 121, 2006, 491, s. 429–466.

¹⁴¹ KITCHEN, Martin, *Winston Churchill and the Soviet Union during the Second World War*. In: *The Historical Journal* 30, 1987, 2, s. 415–436.

¹⁴² KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 469, 491, 503.

kontroloval napětí mezi oběma stranami.¹⁴³

Ačkoliv se Stalin se západními spojenci v Jaltě dohodl na určitém postupu, Sovětský svaz ve východní Evropě a na Balkáně začal jednat proti dohodě. Churchill okamžitě vyzýval Roosevelta k ostrému postoji vůči chování Sovětského svazu a doplnil to o názory polské exilové vlády v Londýně. Roosevelt na tuto výzvu reagoval negativně s tím, že by na Stalina měli reagovat jednotliví velvyslanci. Churchill na Roosevelta nepřestával vyvíjet nátlak a zasílal jednu zprávu za druhou. Zřejmě si uvědomil, že se tím může Rooseveltovi znelíbit, proto poslal telegram, ve kterém se omlouvá za množství zpráv a raději psal o jiném tématu.¹⁴⁴

Churchill odeslal poslední zprávu Rooseveltovi 11. dubna 1945, tedy den před jeho smrtí. Telegram se nesl v duchu předchozích, Rooseveltovi zasílal stanoviska ohledně ruského chování, které se Churchillovi nelíbilo. Rooseveltova poslední zpráva byla napsána téhož dne a odpovídal na předchozí Churchillovy výzvy. Franklin Roosevelt zemřel 12. dubna 1945 na mrtvici. Churchill okamžitě napsal zprávu Eleanor Rooseveltové, ve které vyjadřoval upřímnou soustrast nad ztrátou blízkého přítele. Následně na to zaslal telegram novému prezidentovi Trumanovi, ve kterém vyjádřil lítost nad úmrtím Roosevelta a doufal v pokračování dobrých vztahů mezi oběma státy.¹⁴⁵

¹⁴³ BRIGGS, Herber W., *The Leaders' Agreement of Yalta*. In: *The American Journal of International Law* 2, 1946, 40, s. 376–383.

¹⁴⁴ FRISCH, Morton J., *Roosevelt on Peace and Freedom*. In: *The Journal of Politics*, 29, 1967, 3, s. 585–596.

¹⁴⁵ KIMBALL, III. *Alliance Declining*, s. 628–632.

5 Hodnocení vztahu Churchilla s Rooseveltem

Churchill s Rooseveltem se setkali již během první světové války, toto setkání bylo spíše letmé a v té době rozhodně nijak důležité. Do počátku druhé světové války došlo k jedinému kontaktu, kdy Churchill jako dar ke zvolení do funkce prezidenta Spojených států amerických Rooseveltovi zaslal životopis svého předka, tento akt ovšem žádný blízký vztah nevyvolal. Ve třicátých letech Churchill Roosevelta dále sledoval a komentoval některé jeho kroky, na vzájemnou interakci však došlo po začátku druhé světové války.¹⁴⁶

Ten samý den, kdy Velká Británie vyhlásila válku Německu, se stal Churchill prvním lordem admirality. Zřejmě tato pozice znamenala velký průlom v budoucím přátelství s Rooseveltem, neboť byl zcela zřejmý jeho vztah k námořnictví a osobám, které se v něm pohybují. Ačkoliv Spojené státy nebyly přímým účastníkem války, Roosevelt zahájil dopisování s britským prvním lordem admirality. Jeho počáteční korespondence byla v přátelském duchu, což zcela jistě předznamenalo budoucí vývoj tohoto vztahu. Z počátku se jednalo spíše o korespondenci přátelského charakteru, neboť Roosevelt tuto korespondenci inicioval jako možný Churchillův rádce, i když do budoucna hodlal pomoci Velké Británii jakožto prezident Spojených států. Churchill byl z této situace samozřejmě nadšený, neboť Roosevelta sledoval delší dobu a přátelská korespondence se zkrátka nedala odmítnout. Jelikož Churchill věděl o Rooseveltově vztahu k námořnictvu, ve svých dopisech se tituloval jako *Naval Person*, tedy volně přeloženo námořník. Po jeho přechodu z funkce prvního lorda admirality do křesla ministerského předsedy před tento titul přidal výraz *Former*, tedy bývalý. Tímto tahem se chtěl Rooseveltovi zcela jistě zalíbit a cílit tak na jeho záliby.¹⁴⁷

Do Churchillovy změny místa ve vládě sice korespondence neprobíhala příliš často, rozhodně si však Churchill s Rooseveltem vytvořili základy pro dobrý přátelský vztah. Roosevelt se snažil pomoci evropskému spojenci i přes neutralitu a izolacionismus, na což mohlo mít vliv toto přátelství. Během doby, kdy na evropském kontinentu probíhala válka s Německem, se Roosevelt zasazoval o oficiální pomoc, načež vyšel zákon o půjčce a pronájmu. Churchill Roosevelta průběžně informoval o válečných situacích, ten mu na oplátku vysvětloval situaci ve Spojených státech a

¹⁴⁶ GILBERT, s. 165, 185.

¹⁴⁷ KIMBALL, *I. Alliance Emerging*, s. 24–27.

obtíže, které nastávají při snaze pomoci válčícímu státu. Již v této situaci bylo jasné, že se toto přátelství skrze korespondenci vymyká rámci klasického vztahu dvou státníků spřátelených zemí.

Nebýt snahy o kontakt před válkou a následného dopisování, vztahy mezi Spojenými státy a Velkou Británií by byly rozhodně chladnější. Spolupráce představitelů těchto zemí zcela jistě ovlivnila válečné dění. Důkazem toho je tázání na souhlas toho druhého, neboť většinou ani jeden nechtěl vydat prohlášení či odsouhlasit určitou akci s rizikem, že by se to druhému státníkovi nelíbilo. Na druhou stranu je nutno říci, že se takové situace časem stávaly, což do jinak velmi vřelého vztahu přinášelo rozpory.

Opravdu přátelský charakter dokazovaly dopisy, které se nedotýkaly válečného dění a obsahovaly pouze informace osobního charakteru. Tyto zprávy se v celé korespondenci objevovaly téměř pravidelně, ať už šlo o ryze osobní sdělení o určité situaci nebo dodatek k daru, kterým se jeden z nich rozhodl druhého obdarovat. Co se týče přání k narozeninám či k Vánocům, oba si na svého přítele pravidelně vzpomněli. V mnoha situacích lze říci, že Churchill Rooseveltem manipuloval a vřelost jejich vztahu předstíral. Zcela jistě si uvědomoval své postavení v tomto přátelství a nastaly situace, kdy se snažil Roosevelta tlačit k souhlasu, nicméně je patrné, že se ho snažil přesvědčit z pozice přítele a upřímnost tak nepředstíral.

Osobní rovina dopisů je zcela jasná, korespondence však byla velmi důležitá i ohledně ryze vojenských záležitostí, které v ní probírali. Aktivnější byl především Churchill, který Rooseveltovi napsal více jak 900 zpráv. V opačném případě to bylo o cca 200 zpráv méně. Velkou výhodou celé korespondence byl Churchillův návrh, aby se od určitého momentu korespondence číslovala, což usnadňovalo odpovědi při větším množství telegramů během krátké doby.¹⁴⁸

Po vstupu Sovětského svazu do války se Churchill s Rooseveltem téměř po každé Stalinově zprávě navzájem informovali a navzájem si dávali návrhy, jak na co reagovat. V této době sice mezi Stalinem a západními spojenci panovali dobré vztahy, nicméně se zde začala projevovat úzká spolupráce, ke které měl Stalin minimální přístup. V tomto hrálo velkou roli především to, že korespondence Churchilla s Rooseveltem trvala již dva roky, Stalin byl pro ně pouhým partnerem na státní úrovni.

Již zmíněná korespondence se Stalinem byla jednou z mála situací na diplomatickém poli, které byly ovlivněny blízkým vztahem Churchilla s Rooseveltem.

¹⁴⁸ KIMBALL, I. *Alliance Emerging*, s. 349–352.

Díky svému přátelskému vztahu se radili o každé diplomatické situaci, kterou museli řešit, ať už to bylo vůči Sovětskému svazu či Francii a málokdy se stalo, že by jeden s druhým nesouhlasil. Právě tyto situace se začaly objevovat ke konci války především kvůli Sovětskému svazu. Zde se začaly projevovat Churchillův nesouhlas s politikou Sovětského svazu, který začal porušovat dohody. Churchill Roosevelta mnohokrát vyzýval, aby začal jednat a vyjádřil nesouhlas. Ten však nedokázal zaujmout pevné stanovisko a raději Sovětský svaz ponechával bez větší kritiky s tím, že se toho mají ujmout velvyslanci. Po nástupu Trumana se tato situace obrátila.¹⁴⁹

Co se týče konferencí, Churchill se vždy snažil o osobní kontakt, neboť věděl, že tak bude mít daleko větší šanci Roosevelta ovlivnit, aby souhlasil s jeho nápady a plány. Toto tvrzení podporuje to, že se Churchill snažil o setkání pouze s Rooseveltem. Kvůli tomu se tak před jaltskou konferencí sešli na Maltě, aby mohl s Rooseveltem hovořit ve větším soukromí, tehdy se důležitějším záležitostí Roosevelt vyhýbal, neboť to chtěl zřejmě probrat až ve společnosti Stalina.

Závěrem lze tedy říci, že vztah Churchilla a Roosevelta byl na velmi přátelské úrovni, což dokazuje mnoho vzkazů a vzájemného chování na konferencích či neformálních setkání. Jejich přátelství rozhodně hrálo velkou roli na diplomatickém poli, neboť se mezi sebou radili o postupu a budoucích plánech skrze korespondenci. Ostatní státníci takovou možnost při vyjednávání neměli, tudíž je jasné, že Velká Británie měla spolu se Spojenými státy rozhodně bližší vztah. Z toho lze usoudit, že by bez tohoto blízkého vztahu byly vztahy mezi západními spojenci odlišné.

¹⁴⁹ KIMBALL, *III. Alliance Declining*, s. 562–563.

6 Závěr

Winston Churchill a Franklin Roosevelt měli velký vliv na diplomatické dění během druhé světové války. Oba státníci se na politice podíleli již od mládí, čímž nabyli mnoha zkušeností k tomu, aby své národy vedli k vítězství. Pocházeli z bohatých rodin, které byly velmi slavné, takže jim byla částečně předurčena budoucnost. Díky tomuto kvalitnímu zázemí se oběma dostalo velmi kvalitního vzdělání, které je bezpochyby významným faktorem pro budoucí kariéru. Oba dva se dostali do vysokých funkcí již během první světové války, dokonce na ministerstvu stejného typu, což jejich budoucímu vztahu zcela jistě prospělo. Během jejich slavné kariéry sice nastaly obtížné situace, to jim však do budoucna nezabránilo uspět. V případě Churchilla to bylo fiasko ohledně bitvy v úžinách během první světové války a následná absence ve vládě. Roosevelt naopak trpěl na osobní úrovni, neboť jeho zdravotní stav ho částečně limitoval, to však pro něj nebylo překážkou.

Události před druhou světovou válkou a následný počátek oba velmi bedlivě sledovali. Zde byl jasný rozdíl v nahlížení na situaci v Evropě, neboť se dění přímo týkalo Churchilla, zatímco Roosevelt stál v čele izolacionistických Spojených států. Churchill nebezpečí nepodceňoval a na události nahlížel přísným způsobem, jeho komentáře měly jasně protiněmecký charakter. Roosevelt byl daleko zdrženlivější, nicméně také odhadoval budoucí vývoj.

Jejich korespondence, která započala na začátku druhé světové války, měla pro vztah Spojených států a Velké Británie velký vliv. Churchill s Rooseveltem se opravdu sblížili na přátelské úrovni, což napomohlo k lepšímu souznění spřátelených národů. Plánování vojenských akcí a dalších postupů bylo mnohem jednodušší v takovém přátelském duchu, než kdyby se řešilo pouze na formální úrovni. Během celé války si vyměnili velké množství dopisů, ve kterých společně plánovali postup proti nepříteli. Vztah se samozřejmě nezastavil pouze na dopisování, došlo k mnoha osobním schůzkám, ať už čistě osobního charakteru či setkání na konferencích, kde se primárně řešila válečná situace. Pokud se na těchto konferencích setkali s dalším státníkem, jako byl například Stalin, měli velkou výhodu během vyjednávání. K tomu jim dopomáhal přátelský vztah a především to, že ve své korespondenci de facto řídili oba státy ve shodě a na naprosté většině plánů se společně dohodli. Částečně se dá tedy říct, že jejich korespondence nahrazovala konference, kde by ostatní státníci museli řešit shodu a

plánování dalších kroků ve válce.

V mnoha případech korespondenci odlehčili osobní zprávou či nějakým darem. Oba státníci pravidelně zasílali blahopřání k narozeninám či Vánocům svému korespondenčnímu partnerovi. Takové zprávy měly velkou váhu v případě, kdy se mezi sebou neshodli a uvolnily tak špatnou atmosféru, která během neshod mohla nastat. Rozpory se objevily především ke konci války, kdy oba aktivně jednali se Stalinem jakožto důležitým partnerem. Zpočátku mezi „Velkou trojkou“ nebyly problémy, politika Sovětského svazu se však Churchillovi nelíbila a vůči Stalinovi se tedy začal v některých situacích vyhrazovat. Od svého přítele Roosevelta čekal, že se ho zastane a vystoupí proti politice Sovětského svazu, to se však nestalo a Churchillovi tak paradoxně pomohla smrt Roosevelta, neboť ho nahradil Harry Truman, který se začal vymezovat vůči komunismu.

Vztah Churchilla s Rooseveltem rozhodně ovlivnil celosvětové dění jejich doby. Je sice zřejmé, že by mezi nimi probíhala korespondence nebo by proběhla setkání na konferencích, i kdyby mezi sebou neměli tak vřelý vztah, dohoda mezi oběma státy by byla zřejmě daleko složitější vzhledem k izolacionismu Spojených států. Toto přátelství tedy napomohlo ke sblížení západních spojenců a ovlivnilo světovou diplomacii. Lze říci, že tento vztah měl velký vliv na výsledek druhé světové války.

Ve své práci jsem stručně nastínil průběh života obou osobností od jejich dětství po začátek druhé světové války a jejich nejvyšších politických funkcí. Následoval stručný popis vývoje evropského dění od mnichovské konference po evakuaci z Dunkerque. Ve třetí kapitole jsem analyzoval korespondenci a celkový vztah Churchilla s Rooseveltem. Hlavním záměrem je především analýza osobního vztahu, válečné dění je spíše upozaděno. V závěrečné kapitole je zhodnocení a analýza, která vyplynula z hlavní kapitoly.

7 Seznam použité literatury

- BRIGGS, Herber W., *The Leaders' Agreement of Yalta*. In: *The American Journal of International Law* 2, 1946, 40, s. 376–383.
- BROAD, Lewis, *Winston Churchill*, Praha 1947.
- BROŽ, Ivan, *Roosevelt: Čtyřikrát prezidentem USA*, Praha 2010.
- ČERMÁK, Josef, *Winston Churchill: Nástin života*, Zlín 2000.
- CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: II. díl: Jejich nejskvělejší hodina*, Praha 1993.
- CHURCHILL, Winston S., *Druhá světová válka: IV. díl: Karta se obrací*, Praha 1994.
- DEIGHTON, Len, *Blitzkrieg: Od Hitlerova nástupu po pád Dunkerque*, Praha 1994.
- DELAFORCE, Patrick, „Jen čtyři doutníky denně!“: *Winston Churchill, jak ho (asi) neznáte*, Praha 2007.
- FREIDEL, Frank, *FDR vs. Hitler*. In: *Proceedings of the Massachusetts Society* 3, 1987, 99, s. 25–43.
- FRISCH, Morton J., *Roosevelt on Peace and Freedom*. In: *The Journal of Politics*, 29, 1967, 3, s. 585–596.
- FUNK, Arthur L., *The „Anfa memorandum“: An Incident of the Casablanca Conference*. In: *The Journal of Modern History* 26, 1954, 3, s. 246–254.
- GILBERT, Martin, *Churchill a Amerika*, Praha 2007.
- HACKER, Jeffrey H., *Franklin D. Roosevelt*, Lakeville 1991.
- HARBUTT, Fraser, *Churchill, Hopkins, and the „Other“ Americans: An alternative Perspective on Anglo-American Relations, 1941–1945*. In: *The International Historical Review* 8, 1986, 2, s. 236–262.
- HOYT, Edwin Palmer, *Válka v Evropě: Blesková válka*, Praha 2000.
- JACKSON, Julian, *Pád Francie: Nacistická invaze 1940*, Praha 2006.
- JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt: Člověk a politik*, Praha 1985.
- KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: I. Alliance Emerging*, Princeton 1984.
- KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: II. Alliance Forged*, Princeton 1984.
- KIMBALL, Warren F. (ed.), *Churchill & Roosevelt: The Complete Correspondence: III. Alliance Declining*, Princeton 1984.

- KITCHEN, Martin, *Winston Churchill and the Soviet Union during the Second World War*. In: *The Historical Journal* 30, 1987, 2, s. 415–436.
- LEIGHTON, Richard M., *Overlord Revisited: An Interpretation of American Strategy in the European War, 1942–1944*. In: *The American Historical Review* 68, 1963, 4, 919–937.
- LEUTZE, James, *The Secret of the Churchill–Roosevelt Correspondence: September 1939 – May 1940*. In: *Journal of Contemporary History* 10, 1975, 3, s. 465–491.
- LORD, Walter, *Dunkerský zázrak*, Praha 2004.
- LOWENTHAL, Mark S., *Roosevelt and the Coming of the War: The Search for United States Policy 1937–1942*. In: *Journal of Contemporary History* 16, 1983, 3, s. 413–440.
- MANN, Chris, JÖRGENSEN, Christer, *Hitlerova arktická válka: Německé kampaně v Norsku, Finsku a SSSR v letech 1940–1945*, Praha 2008.
- MATĚJKA, Jaroslav, *Churchill, Roosevelt, de Gaulle, Hitler – machiavelistické etudy*, Liberec 1997.
- SARANTAKES, Nicholas E., *One Last Crusade: The British Pacific Fleet and Its Impact on the Anglo–American Alliance*. In: *The English Historical Review* 121, 2006, 491, s. 429–466.
- WARNER, Philip, *Bitva o Francii 1940*, Praha 2005.
- WILLIAMSON, David G., *Zrazené Polsko: Nacistická a sovětská invaze v roce 1939*, Brno 2010.

8 Resumé

The aim of this master thesis is to analyze the relationship between Winston Churchill and Franklin Roosevelt. This close relationship affected war events and whole diplomacy during this conflict. The relationship begun after the start of the world war II when Churchill became the First Lord of the Admiralty.

Both Statesmen were in the politics since youth. They became most important representatives of their countries and had to deal with the raging war. Roosevelt started their correspondence with Churchill in september 1939. Their relationship get really close and it was pretty clear, that they wanted to help each other just because of their friendship, not only partnership of their countries.

Content of their correspondence was consisted of battle plans and other similar war stuff, but also full of friendly messages which are doubtless proof about their close friendship. This really helped them during the war conferences, because they could agree on everything in a really short time. This friendship was not obviously one hundred percent perfect, which was mainly because of Stalin and Soviet Union. At the end of war, Churchill was clearly against Soviet Union. He asked Roosevelt to support his point of view, but he did not do it. Despite of this, their relationship was really close until the death of Roosevelt and had a huge influence on the ongoing war.